

Razpravljali so o predlogih za novi zakon o mirovni vojaških invalidih

Komisija vojaških vojnih invalidov republiškega odbora ZZZ NOV Slovenije je imela 18. oktobra razpravo o predlogu novega zakona o mirovni vojaških invalidih. Na tej seji bili še predstavniki Zveznega sekretariata za zdravstvo in socialno politiko Budimir Veseli, sekretarka zveznega odbora ZZZ NOV Saša Javorina ter Marijan Vivoda, član predsedstva zveznega odbora. Prisotni so bili tudi predstavniki republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno politiko, komisije za borce in invalide pri izvršnem svetu SR Slovenije, Zavoda za socialno zavarovanje, referenti za invalidske zadeve občinskih skupščin mesta Ljubljane, občinskih odborov ZZZ NOV iz ljubljanskih občin ter mirovni vojaški invalidi.

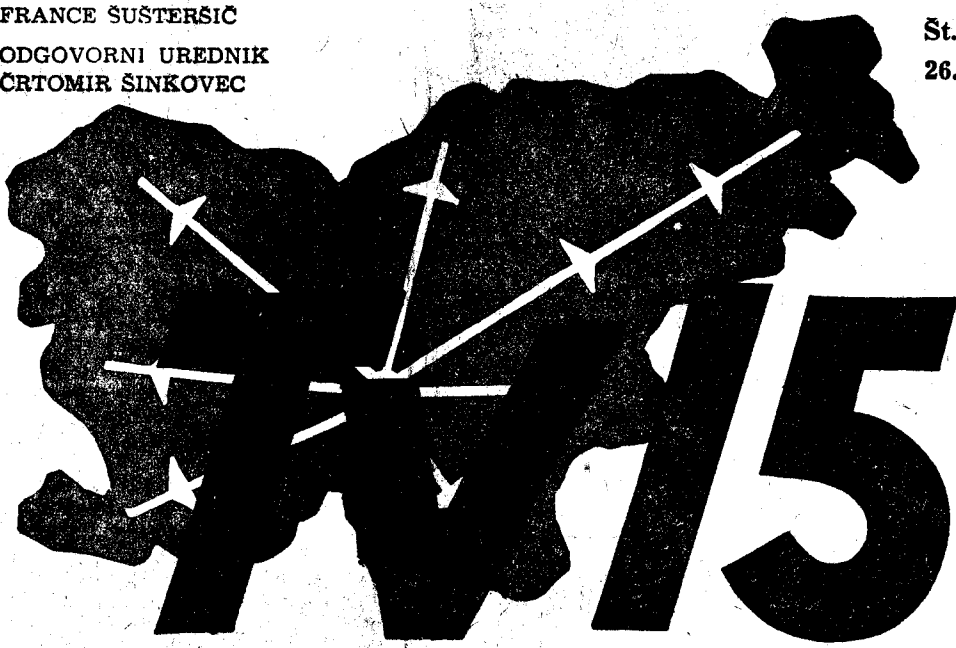
Na dnevnem redu te razprave je bilo še predlog novega zakona o mirovni vojaških invalidih. Na podlagi predlogov, ki so jih k tezi že poslali po-

samezni mirovni vojaški invalidi, nekateri občinski odbori ZZZ NOV iz Ljubljane in tudi predlogov, ki so jih pripravili nekateri člani komisije vojaških vojnih invalidov RO ZZZ NOV skupno s pravniški Republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno politiko, so prisotni razpravljali o vsem v zvezi s temi novimi zakoni predloženemu gradivu. Po obširni, stvarni razpravi so k tezi sestavili spreminjalne predloge. O letih bo razpravljali še republiški odbor ZZZ NOV na svoji seji, ki bo v kratkem in če jih odobri, jih pošlje Zveznemu sekretariatu za zdravstvo in socialno politiko.

Člani komisije vojaških vojnih invalidov so nato razpravljali še o predlogu proračuna komisije za prihodnje leto ter vzeli na znanje poročilo o razpravi v zvezi s spremembo sistema invalidskega zavarovanja. V. M.

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRTO MIR SINKOVEC

Leto IV
Št. 42
26. X. 1966

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Besede
in dejanja

Iz razprave na VI. plenarni seji CK ZKS

• Nič več: eno govoriti, drugo pa delati

V Zvezi komunistov je treba reformirati miselnost mnogih članov ZKS. Zagotoviti je treba maksimalno spoštovanje in upoštevanje individualne osebnosti, zlasti kadar gre za razčiščevanje miselnosti, stališč itd. V Zvezi komunistov je treba ustvariti prakso, ki bo vzor demokratičnih metod dela in odločanja. Ustvariti je treba prakso, da nihče v Zvezi komunistov ne bo mogel več eno govoriti, drugo pa delati.

Leopold Krese
Delo, 18. X. 1966

• Tudi pozitivni deli uspehov

V bilancah našega dela je pomembno poudarjen aktivni, to je pozitivni del uspehov. Ker pretrpavamo v pogovoru o negativnostih, so mnogi delovni ljudje vključno marsikateri član ZKS, borci itd., začeli misliti, da je pri nas vse narobe, da bi bilo treba koga takoj poklicati na odgovornost, ga razrešiti, zamenjati itd. Deloma imajo prav, toda vedeti je treba tudi to, da smo ob številnih spodbujanjih veliko storili. Te zasluge si z našimi prizadevanji ljudmi gotovo deli tudi velik del članstva ZKS.

Milena Stiffar
Delo, 20. X. 1966

• Odgovornost na prvo mesto!

Ko poudarjamo načelo demokratičnosti in javnosti, je treba poudariti tudi vprašanje odgovornosti članov Zveze komunistov. Zveza komunistov ni nikakršen diskusijski klub, v katerem samo razpravljajo — brez odgovornosti, da je treba sklepe tudi uresničevati. Ustvarjati moramo široko možnost demokratičnega razpravljanja, toda hkrati moramo opozoriti tudi vprašanje odgovornosti.

Jože Smole
Delo, 18. X. 1966

• Redno delo in šušmarjenje

»Nobene pravice nimamo ovirati delavcev, da delajo še dodatno, v svojem prostem času. Vendar pa vem, da ljudje svojih moči ne trošijo med rednim delovnim časom, temveč da počivajo v službi, da bi lahko na vso moč garali popoldne. Počivajo pa zato, ker jih delitev dohodka ne spodbuja k boljsemu delu... Događa se, da delavci na prosti soboto in nedeljo zaslužijo več, kot če bi se postopno potrudili na svojem delovnem mestu... Doseči moramo, da bo delavec med rednim delovnim časom zaslužil toliko, kot potrebuje in da bo prosti čas porabil za počitek. Takrat za šušmarjenje ne bo črna...«

Delavska enotnost, 13. X. 1966

• Zopetna številka

Ne moremo reči, da milijaba številka 19,7 odstotka ali 2.811.000 nepismenih v naši državi po popisu leta 1961 ni bila predmet občasnega zanimanja prosvetnih, pedagoških, predstavnih in družbenopolitičnih forumov. Sprejemali smo priporočila, resolucije in sklepe, sestavljali načrte, govorili smo in govorimo, da bo proti nepismenosti more in mora biti stalna naloga vseh zainteresiranih faktorjev, od zvezne skupščine do delovnih organizacij in prosvetnih ustanov, da tempo pojezanja nepismenosti ali bolje rečeno, nasajanja osnovne izobrazbe naših občanov, starih nad 10 let, je tako počasen, da po nekaterih predvidevanjih nepismenosti niti do konca našega stoletja ne bi mogli odpraviti.

Komunist, 14. X. 1966

• Utemeljena in neutemeljena kritika

Nedavno je bil na primer v Boru sestanek komunistov, na katerem so v precej vročem vzdušju ostro kritizirali več voditeljev borskih topilnic in rafinerij bakra. Na sestanku so predlagali, naj bi nekateri izmed njih tudi ostro kaznovali. Toda ko so ti predlogi orisili pred zore proizvajalcev, so jih delavci zelo temeljito prebrali. Devet zborov od 11 se je na primer izreklo »za izključitev direktorja iz delovne organizacije, preostala dva pa sta bila za to, da se ga zamejajo. Na nobenem zboru ni o direktorju podprlo delavce. Zato pa o se povsod izrekli za to, naj upravnik topilnice, ki je bil prav tako predlagan za kaznovanje in odstavitev, ostane in da ne sme biti klican na nobeno politično odgovornost, ker so kritike, izrečene na njegov naslov — neutemeljene. Nedejski dnevnik, 16. X. 1966

• Načelni spopad

Zadnji seji centralnega komiteja ZKS in drugi dogodki v zvezi njima, ki jih je vsa jugoslovanska skupnost vsestransko sodoživljala — so bili spopadi za samoupravni socializem in za delitev po delu kot materialno sebično takih družbenih odnosov. To je bil, rečemo lahko, načelni spopad z načelnimi stališči in zavzemanjem stališč na tej in oni strani pogosto vijugaste in nejasne meje med samoupravljanjem in birokratizmom.

Komunist, 14. X. 1966

• Najlepsi spomenik

Za praznik republike bodo piskobanci odkrili spominsko ploščo na mladinskem domu, ki so ga letos po dolgi letih iskanka roditev končno lahko uredili za dnevno zatočišče piranske šolske mladine. Plošča bo posvečena spomnu padlih za svobodo, na mladinski dom pa jo bodo vzdržali zaradi tega, ker so zanj porabili denar, ki so ga prvotno zbirali za spomenik padlim. Občani so pred leti začeli zbirati denar za spomenik in zbrali skupno okrog 6 milijonov starih dinarjev. Nikakor na se niso mogli zediniti de kraja, kjer naj bi spomenik stal, niti glede umetnika, ki naj bi ga izdelal. Lani je končno prodrla zamisel, naj bi zbrali denar — namesto da leži nekoristno na bančnem računu — porabili za tako pomembni dnevni dom mladine.

Primorske novice, 15. X. 1966

ŠESTA PLENARNA SEJA CK ZK SLOVENIJE

Reorganizacija organov centralnega komiteja

Na podlagi sklepov brionskega plenuma je centralni komitej Zveze komunistov Slovenije na svoji šesti plenarni seji — 17. oktobra 1966 — izvedel reorganizacijo svojih organov, ki pomeni prvi korak v oblikovanju fiziognomije CK ZKS, kakršno zahtevajo sistem in odnosi družbenega samoupravljanja

Tako je centralni komitej izvolil svoje predsedstvo s predsednikom Albertom Jakopičem na čelu, izvršni komitej s sekretarjem Francem Popitom, komisijo za organizacijo in razvoj ZKS s predsednikom Stanetom Dolancem, komisijo za družbeno politične odnose ter aktualne idejne in politične probleme s predsednikom Francem Hočevarjem, komisijo za družbeno ekonomske odnose in ekonomsko politiko s predsednikom Vinkom Hafnerjem, komisijo za družbeno politična in idejna vprašanja prosvete, znanosti in kulture s predsednikom Dragom Seligerjem, komisijo za mednarodna ekonomska in politična vprašanja s predsednikom Jožetom Smoletom ter komisijo za mednarodne in medrepubliške odnose s predsednikom Janezom Hočevarjem na čelu.

V sklepu o reorganizaciji organov centralnega komiteja je med drugim rečeno:

CK ZKS se mora organizirati tako, da bo lahko postal organizator in nosilec združevanja in sinteze vse ustvarjalne aktivnosti socialističnih družbenih sil. Ta sinteza bo omogočila oblikovati smotne boja za napredek socialističnih in demokratičnih odnosov za razvoj njihove materialne baze ter drugih objektivnih pogojev. Prav zato je potrebno, da se centralni komitej v tej aktivnosti čimbolj neposredno opira na članstvo ZKS, na družbeno zgodovinski interes delavskega razreda in delovnega človeka na njegovem delovnem mestu v pogojih socialističnega samoupravljanja. Obenem se mora naslanjati na vse virov zavestnega socialističnega ustvarjanja. Centralni komitej

bo lahko uspešno delal, če bodo pri pripravljanju sklepov lahko demokratično sodelovali vsi ti faktorji in če bodo le-ti ustvarjalno delovali. Zato centralni komitej pri ustvarjanju svoje politike ne sme biti odvisen samo od pobude lastnih organov, niti samo od pobud in stališč ožjega organizacijskega mehanizma občinskih komitejev.

Nujnost takšne usmeritve jasno nakazuje praksa zadnjih let, zlasti pa deformacije in politični pojavi, ki jih je obsodil IV. plenum CK ZKS in ki pričajo, da je preveč poudarjena vloga hierarhično organiziranega aparata ZKS — od občinskih do centralnih komitejev — pri odločanju ne le zgodovinsko prežvele, marveč je postala nevaren vir birokratizacije in drugih družbenih deformacij.

Takšna vloga centralnega komiteja zahteva predvsem večjo politično odgovornost, iniciativnost in aktivnost vsakega člana centralnega komiteja pri tekočem delu komiteja in njegovih organov. To se mora izražati zlasti v večji iniciativi članov centralnega komiteja pri postavljanju aktualnih problemov družbenega življenja na dnevni red plenarov centralnega komiteja ali se njegovih organov in v neposrednem povezovanju članov centralnega komiteja z aktivnostmi in problemi, ki nastajajo ali prihajajo do izraza v delovnih organizacijah, samoupravnih organizmih, družbenih organizacijah, sindikatih, SZDL, itd.

S tem da bodo komunisti in delovni ljudje bolj neposredno vplivali na delo centralnega komiteja, bodo ustvarjeni pogoji, da se dejavnost članov centralnega komiteja ne bo izčrpala samo na sejah centralnega komiteja, temveč se bo izražala tudi v drugih oblikah in metodah dela.

Takšne naloge in smotri narokujejo določene spremembe v organizaciji centralnega komiteja. V centralnem komiteju je potrebna takšna organizacija dela, ki bo omogočila, da bo lahko delal in opravljal svojo vlogo tudi neodvisno od svojih organov, tako da ne bo vezan izključno na njegove pobude in predloge. Razen tega je namen take organizacije tudi nadaljnja demokratizacija notranjih odnosov, predvsem odnosov med centralnim komitejem in njegovimi organi po eni strani in z množico aktivnih članov ZKS po drugi strani. Zato uvaja drugačno notranjo organizacijo in metodo dela, povezuje centralni komitej neposredno s pobudami na raz-

Izvršni komitej CK ZKS: od leve proti desni so Mitja Ribičič, Marko Bala, Franček Mirtič, Franc Popit, Tone Kropušek, Andrej Marinc, Miha Košak, Stane Kranjc in Rudi Bregar

Borci Prešernove brigade!

Odbor borcev Prešernove brigade pripravlja spominsko knjigo o zgodovini svoje enote, ki jo bo ob obletnici ustanovitve brigade v juliju 1967. leta podaril nekdanjim borcev te enote.

Zato naprošamo prešernovce, naj občinskemu odboru ZZZ NOV občine Kranj (odboru borcev Prešernove brigade) najkasneje do 15. decembra letos dostavijo svoje opise posameznih dogodkov, ki se nanašajo na to brigado, podatke o soborcih (o njihovih podvigih, imena padlih in ranjenih borcev), dokumentacijo, časopise in fotografije iz tega obdobja itd. Zgodovina brigade bo tem izčrpnjša in natančnejša, kolikor več borcev bo sodelovalo pri tem delu! Hkrati prosimo vse tiste borce, ki tega še niso storili in ki žele dobiti knjigo s posvetilom v darilo, naj do istega roka sporoče podatke o svoji udeležbi v tej brigadi (kdaž in v kateri enoti) in sedanjim naslov.

Odbor borcev Prešernove brigade

na sestanek četnega aktiva SKOJ ali četne celice KP. Razprava bi potekala nekako takole:

»Neki tovariš iz štaba je pri reviziji obdržal zase kot slanino, ga skril v nahrbtnik in skrivaj pojedel...«

»Nekateri so ušli s položaja, ko je sovražnik močneje pritisnil. Zato je prišel sovražnik četi za hrbet in so padli tovariši Jože, Peter in Janez...«

»Nekateri spijo na straži...«

»Nekdo je kriv, da je patrulja odšla v neko hišo in tam »žicala« hrano, zato jo je sovražnik obkolil in skoraj vse pobil...«

»Nekateri v vodstvu enote govorijo o hrabrosti in skromnosti, sami pa so ponigli v egoisti...«

Takih sestankov in razprav na vso srečo med narodnoosvobodilnim bojem ni bilo. Tistih, ki so ga polomili, ni bilo moč skriti za besede

NEKATERNIKI

nekdo, neki in nekateri, pa najsi je šlo za navadne borce ali komandirje. Če bi se bili takrat takole skrivali, bi kmalu obšli! In zdaj spet pogledajmo na sestanek v podjetju. Na vrsti je vprašanje discipline. Takoj se nekdo oglasi: »Videl sem kurirja, ko je med službenim časom zavil v gostilno...«

Kurir je pač najnižji uslužbenec, za njim so samo še snalžke... Višji od tebe pa so »nekateri...«

Ne sprašuj, tovariš, kje je bil tak sestanek. Pobrskaj po spominu: morda je bilo (in je še lahko) tudi pri vas kaj podobnega!

Toda če hočemo posnemati svetle zgledne borcev NOV, si moramo odkrito pogledati v oči in bolj smelo odgrinjati zaveso nad našim dejanjem in nehanjem. Preti moramo od načelnega na konkretno, kot bi lahko rekli v aktivističnem jeziku!

P. Š.

Vsak član ZZZ NOV naj postane naročnik »TV 15«

za vaš dom

lesonit

ILIRSKA BISTRICA

Občanovi zapiski

Besedo najdeš v slovenskem pravopisu pod geslom nekateri. Navedeni so primeri: nekateri pravijo tako, drugi tako; nekaterikrat sem že hodil to pot; nekaterniki se mužajo.

Nemara bi k tej besedi in zgledom njene rabe sodili tudi komentar: če kakšne ljudi kritiziraš, pa so jim nočeš zameriti, jih imenuješ kratkomo nekateri. Lahko jih je več, lahko pet, tri, dva — vse lahko zakriješ z besedo nekateri. (Kadar pa gre za enega samega, rabiš besedo nekdo). Če ti ljudje vedo ali ne, da leti kritika nanje, ni važno. Poglavito je, da si posegel v razpravo in izrekel kritiko v sodobnem (bolje: konvencionalnem) tonu.

Imeli so v podjetju sestanek in so obravnavali delavsko samoupravljanje ter odnose med ljudmi. Iz razprave so donele sila kritične besede: »Nekateri v vodstvu našega podjetja ne prenesajo kritike in se pri njih demokratizacija neha. Če jim kdo očita napake, jo dobi po glavi...«

»Nekateri pri nas govorijo tako, delajo pa drugače...«

»Nekateri so postali malomeščanski egoisti, ki se pogovarjajo samo o novih avtomobilih in vikendih...«

»Treba je nastopiti proti privilegijem, ki jih uživajo nekateri vodilni uslužbeni našega podjetja...«

Vsi navzoči so se hudo resno držali, tu in tam je kdo modro pokimal in si podprl obraz z dlanjo. Beseda nekateri jim je prešla v zavest kot pojem za vse sprejemljivi veni, kot nekakšna španska stena, ki jo lahko postaviš v katerokoli prebivališče in prikriješ z njo vse, o čemer ljudje vedo, a ne maraš, da bi jim bilo na oči.

Zdaj pa zapustimo za nekaj trenutkov ta sestanek, oziroma presehlmo njegovo obliko štirindvajset (ali tudi trindvajset) let nazaj, na čeno konferenco, kot smo takrat rekli takim sestankom. Ali pa tudi

Te dni so se v indijski prestolnici New Delhi sestali predsednica indijske vlade Indira Gandhi, predsednik SFRJ Jugoslavije Josip Broz Tito in predsednik Združene arabske republike Gamal Abdel Naser, ki so razpravljali o perečih mednarodnih vprašanjih. Indijski tisk v tej zvezi opozarja na podobni konferenci voditeljev treh držav na Brionih pred desetimi in v Kairu pred petimi leti. Mednarodni položaj se je od takrat bistveno spremenil in tudi sodelovanje treh dežel je zdaj tesnejše, prav te spremembe pa narekujejo potrebo po novi konferenci, ki bo — kakor poudarjajo v indijski prestolnici — sestavni del tradicionalnega sodelovanja.

Ameriški predsednik Johnson se je v ponedeljek podal na potovanja po številnih državah. Obiski so predvideni na Havajih, v Novi Zelandiji, Avstraliji, Filipinih, Tajski, Maleziji in Južni Koreji. S tem hoče utrditi zavezništvo držav, ki sodelujejo v vojni v Vietnamu in bo temu namenu zlasti služila konferenca v Manili od 24. do 27. oktobra.

V glavnem mestu Sovjetske zveze se je v ponedeljek začelo veliko posvetovanje najvišjih vladnih in partijskih funkcionarjev vzhodnih držav, navzoči pa so tudi obrambni ministri držav članic Varšavske zveze. Politični opazovalci menijo, da je glavni namen tega posvetovanja določitev skupnega stališča socialističnih držav do LR Kitajske, hkrati pa sklenitev novih oblik podpore vietnamskemu ljudstvu v njegovem boju za svobodo in neodvisnost.

Pred dnevi je prispel na uradni obisk v Grčijo predsednik zveznega izvršnega sveta SFRJ Jugoslavije Petar Stambolić. Predsednik grške vlade Stefanopoulos je že pred obiskom izjavil, da bodo razgovori med grškimi in jugoslovanskimi predstavniki prispevali k nadaljnji utrditvi odnosov in sodelovanja med obema državama, »ki kljub različnim družbenim sistemom težita k miru, kar je poglavitni pogoj za blaginjo človeštva«.

Dogodki tedna

Politični sekretar CK ZK Srbije Jovan Veselinov je odkril v četrtak, 20. oktobra v Kragujevcu spomenik kragujevskim rodoljubom, ki so jih ustrelili 21. oktobra leta 1941. Spomenik je v spominskem parku, ki so ga Kragujevčani uredili v spomin na svoje ustreljene rojake — delavce, uslužbenice, in di-jake.

Ob 25. obletnici revolucije in ob obletnici osvoboditve mesta ter v spomin na ustreljene kragujevske rodoljube so v tem mestu danes slovesno odprli nov vodovod ter cesto Kragujevac-Lapovo.

Medtem ko se v veliki dvorani dunajskega protnega sodišča nadaljuje razprava proti bratoma Mauer, se je v mali dvorani istega sodišča v ponedeljek začel proces proti bivšemu esesovcu Leopoldu Lanzu. Danes 56 let stari Lanz je obtožen številnih zločinov, ki jih je zagrešil kot nadzornik v zloglasnem nacističnem taborišču Treblinka na Poljskem. Obtožnica navaja podrobnosti, ob katerih se mora človek vprašati, ali je pri zločinu, ki je bil zmožen takih grozodejstev, sploh še mogoče govoriti o človeku.

»Dvajseti oktober je slavni zgodovinski datum, ki je postal simbol bratskega prijateljstva narodov ZSSR in Jugoslavije,« je dejal maršal Sovjetske zveze Timošenko v govoru na slovesni akademiji v domu prijateljstva v Moskvi v zvezi z obletnico osvoboditve glavnega mesta Jugoslavije. Poleg maršala Timošenkina so na akademiji govorili udeleženci bitke za osvoboditev Beograda kakor tudi vojaški odposlanec SFRJ v Moskvi Djordje Jovičić. Akademije se je udeležila tudi delegacija ZVB Jugoslavije, ki jo vodi Djuro Pucar.

Na povabilo vrhovnega sovjeta ZSSR oktobra lani je delegacija zvezne skupščine pod vodstvom Edvarda Kardelja od 20. oktobra do 1. novembra letos na obisku v Sovjetski zvezi. V delegaciji so poleg predsednika zvezne skupščine poslanci Zvonko Brkić, Vladimir Popović, Fadil Hodža, Vera Aceva, Niko Jurinčić, Živan Vasiljevič in Ivan Spika. Predvideni so pogovori med delegacijo zvezne skupščine in predstavniki vrhovnega sovjeta in tudi sovjetske vlade. Jugoslovanska delegacija bo obiskala hekatere republike Sovjetske zveze.

V italijanskih političnih krogih omenjajo možnost, da bi sovjetski državni predsednik Podgorni in predsednik sovjetske vlade Kosigin v kratkem obiskala Italijo. Kakor v tej zvezi piše glasilo socialistične stranke »Avanti«, bi do obiska utegnili priti v drugi polovici januarja ali v prvi polovici februarja 1967. S tem bi sovjetska državnikar vrnila obisk predsednika italijanske republike in predsednika italijanske vlade, ki sta leta 1960 obiskala Sovjetsko zvezo.

V Lagosu so pred dnevi izvedli državni udar. Izpeljala sta ga general Thao Ma, poveljnik laoskega letalstva, in polkovnik Nouphek. Po zadnjih vesteh so zaprli več vidnih laoskih vojaških voditeljev, med njimi tudi glavnega poveljnika laoske vojske generala Ratikouna. Udar se je začel s tem, da so letala laoskega letalstva bombardirala kake pol ure vojaška in civilna poslopja v Vientianu kakor tudi vojaško taborišče Cinamč v bližini mesta.

Nobelovo nagrado za književnost za leto 1966 so podelili dvema uglednima židovskima pisateljema: Samuelu J. Agnonu in Nelly Sachs. Agnon živi v Jeruzalemu, Sachs pa od leta 1940 stalno živi na Švedskem in je postala tudi švedska državljanka. Po poročilu švedske akademije pomenijo dela Samuela Agnona višek moderne hebrejske literature. Pisati je začel v modernem jeziku, zdaj pa piše v stari hebrejščini. — Kakor večino nemških pisateljev židovskega rodu so med drugo svetovno vojno hudo preganjali tudi Nelly Sachs. Pobegnila je na Švedsko, kjer je začela s pretresljivo močjo opisovati tragično usodo židovskega ljudstva. Njene lirčne lamentacije in dramske legende pomenijo veliko človeško in literarno vrednost.

Po poluradnih podatkih je med potresom v Peruju izgubilo življenje 150 ljudi, najmanj 3000 ljudi pa je bilo ranjenih. Več se, da je število žrtev še mnogo večje. Perujska vlada je organizirala številne reševalne ekipe. Šef države Belaunde Terry je osebno prevzel vodstvo reševalnega odbora. Prebivalstvo nenehno opozarjajo, naj ostane mirno in ohrani red. Na sliki: porušeno poslopje v glavnem mestu Peruja Limi.

Ptujski gimnazijci so si ogledali zadnje bojišče Pohorskega bataljona

V teh lepih jesenskih dnevih so se dijaki ptujske gimnazije, ki nosi ime po nedavno umrlem ptujskem revolucionarju in španskem borcu Dušanu Kvedru-Tomažu, odpeljali kar z osmimi avtobusi proti vedno ze-

lenemu Pohorju prav z namenom, da si na kraju samem ogledajo zadnje bojišče Pohorskega bataljona, ki je pred skoraj 25 leti (8. januarja 1943. leta) do poslednjega bojevnika padel junaške smrti.

Na ta izlet so se dijaki že dalj časa skrbno pripravljali. Mnogi so še prej prebrali knjigo o Pohorskem bataljonu, da bi tako pač imeli vse tiste dogodke iz ljudske revolucije še bolj v spominu in da bi se lažje spomnili vseh tistih krajev in tistih trenutkov, ko so borci krvavili pod stoletnimi smrekami, ki so tistega mrzlega jutra ječale pod udarci sovražnikovih krogel in granat.

Pred spomenikom so imeli krajšo komemoracijo, nekateri so pred spomenikom položili jesensko cvetje, drugi obujali spomine ter si ogledali slike padlih borcev. Po končani komemoraciji so si dijaki ogledali še druge kraje na Pohorju. Bili so na Pesku in Rogli. Mnogi so se celo povzpeli na razgledni stolp, da so tako videli daleč napokli vse tja do Slovenskih gor in Haloz. Proti večeru pa so se vrnili na svoje domove, polni lepih vtisov, čeprav se vmes prepletajo žalostni dogodki iz zadnjih dni vojne vihrne, ki je oni niso okusili, ker so se rodili šele po vojni. Nedvomno pa bodo znali vsi ti mladi ljudje ceniti pridobitve naše ljudske revolucije, saj jim bodo tako najbolj ostali v spominu časi, ko so se za svobodo bojevali njih bratje, stari očetje in sovaščani.

R. P.

F. HOVNIK

Obisk z onstran meje

Dne 9. oktobra je prišla k nam na obisk skupina petdesetih članov Zveze partizanov iz Opčin pri Trstu. Pripeljali so se z avtobusom in osebnimi avtomobili, vodila pa sta jih Danilo Suligoj in dr. Edvard Kriznič. V Novi Gorici so jih sprejeli predstavniki občinskega odbora ZVB. Nato so odšli v Brda, kjer so si ogledali vinsko klet ter položili venec k spomeniku padlim v Gonjajah. Tam je nekaj besed spregovoril profesor Ivan Sušič.

Po končanem ogledu Brd so gostje odšli v tovarno cementa in salonita »15. september« v Anhofem. Tam so jih sprejeli predstavniki tovarniškega aktivna ZB. Pozdravili jih je Lucijan Kurtin, ing. Venceslav Tinta pa jih je vodil po tovarni in jih seznanil z njeno zgodovino in delom. Ogledali so si tudi izdelke. Po ogledu so goste v sejni dvorani lepo pogostili. Bili so zelo presenečeni nad prisrčnostjo, zato se je v njihovem imenu zahvalil profesor Sušič.

Gostje so nato nadaljevali potovanje proti Tolminu. V Vrsnem so si ogledali rojstno hišo Simona Gregorčiča.

R. P.

ZLET INVALIDOV IZ IDRIJE

Člani ZVVI iz Idrije smo bili pretekli mesec na izletu v Crnomlju. Peljali smo se prek Cerknice, kjer smo si ogledali znamenito presihajoče jezero, Ribnice in Kočevje. Ob poti smo si ogledali vse spomenike padlim borcem. Najbolj nam je bil všeč spomenik v Kočevju.

V Crnomlju nas je sprejel predstavnik ZVVI tovariš Ivan Zalokar. Tudi tam smo si ogledali spomenik 1250 padlim borcem. Tovariš Zalokar nam je pripovedoval o NOB v Beli krajini, o spomeniku in o poveljni graditvi. K spomeniku smo položili venec in tako počastili padle.

Znaten del sredstev za izlet

Poizvedujemo

Republični odbor ZVB NOV Slovenije je pred kratkim prejel pismo Jusufa Hubijarja, ki med drugim piše tudi tole:

»Med vojno sem v letih 1944/45 aktivno organiziral mladinsko narodnoosvobodilno gibanje. Z menoj je sodeloval Marjan Pistotnik iz Slovenije. Njega je med nas poslala neka enota NOV in POJ. Ne vem pa, katera enota je to bila. Skupaj sva opravljala naloge na območju Miljevine-Foča-Kalnovek.

Ko sem v avgustu 1945 odšel na mladinsko progo, sem zgubil stik s tovarišem Marjanom Pistotnikom. Zapolnil sem si le njegovo ime in vem, da je bil iz Slovenije. Zato prosim vse tovariše, ki vedo za njegov naslov, da mi ga javijo. JUSUF HUBIJAR, Sarajevo, Ul. Mile Vujičeva 10.

★

Prosim tovariša Petra Battiča, doma nekje na Primorskem, naj se mi oglasi. Leta 1943 sva bila skupaj v Afriki, nato pa sva bila v letalstvu. Franc Koler, Vodnikova 6, Idrija.

je prispeval kolektiv rudnika v Idriji. Tovarišem smo bili za prispevek zelo hvaležni, saj je

bil izlet res prijeten in nam je bil v lepo razvedrilo.

A. K.

Člani Združenja vojaških invalidov Idrije pri spomeniku padlim borcem NOV v Crnomlju

OBRTNI CENTER

»ZARJA« Žalec

- MEHANIČNA DELAVNICA
- MIZARSKA DELAVNICA
- LESNA GALANTERIJA
- STEKLARSTVO

- SLIKARSTVO
- IN PLESKARSTVO
- ELEKTROINSTALACIJE
- REKLAMNI SERVIS

Za cenjena naročila se priporočamo. Solidnost opravljenih del po naročilu je naše jamstvo.

V pogovorih z dopisniki smo že večkrat povedali, da anonimnih dopisov ne moremo in ne smemo objavljati. Kdor namreč nekaj napiše in hoče to priobčiti, se mora zavedati, da s tem prevzema nase odgovornost in pravne posledice za vse, kar je napisal. Če bi uredništvo objavilo dopis, o katerem ne bi vedelo, kdo ga je napisal, bi s tem prevzelo vso odgovornost nase. Tako bi npr. odgovorni urednik odgovarjal pred sodiščem za morebitno kleveto, kot če bi jo sam zagrešil.

»Nabasano puško v roki, pištolo in bombo za raki, partizan po planini visoki na boj sem pripravljen vsak čas.«

Te pesmice se je namreč spomnil, ko je obiskal Belo krajino. Ob tem obisku, pravi, je doživel veliko razočaranje: od treh tovarišev, ki jih je iskal, ni našel nobenega; eden je umrl, dva pa sta na delu v Nemčiji. Dalje pravi: »Kako morejo po-

Za objavo torej pridejo v poštev le tisti dopisi, na katerih je avtor čitljivo podpisan in je pod tem podpisom naveden tudi njegov naslov. (Ni pa potrebno, da je njegovo ime tudi objavljeno. Važno je le, da ve zanj uredništvo.)

Zadnje čase smo dobili več anonimnih dopisov, med katerimi je nekaj takih, da he vidimo razloga, zakaj se njihovi avtorji skrivajo za enigmatične kratice. V drugih pa se izrci strah pred posledicami, če bi kritizirane osebe zvedele za ime avtorja.

Tako smo npr. pred kratkim dobili dopis, katerega avtor se je podpisal z M. T. Po vsebini sodeč je star partizan, zato se tembolj čudimo, da si ne upa povedati svojega imena. Dopis se začneja s pesmico:

nosni sinovi Bele krajine potrkati na vrata nekdanjih okupatorjev, požigalcev naših domov, in jih prošiti za službo? Skušal sem jih razumeti, ne obsojati... ljubezen do domovine je eno, življenjski standard pa drugo.«

Če bi se tovariš M. T. v Beli krajini malo bolj pozorno ozrl okrog sebe, bi videl, da je tudi ta deželica po osvoboditvi precej napredovala in da že zdavnaj ne pozna več tiste klasične revščine, po kateri je nekoč slovela. Kajpak, stoletne zaostalosti; v pasivnih krajih ni moč odpraviti v nekaj letih, zato je razumljivo, da išče del njenih ljudi delo tudi v tujini, kakor ga iščejo nekateri tudi iz drugih pokrajin. Tega ni moč nikomur prepričati. Vendar ni nobena skrivnost, da bi si marsikdo izmed njih

Ob tabornem ognju

zagotovil doma prav tak standard, če bi delal tako, kot mora delati v tujini! In še to naj povemo tovarišu M. T.: vseh Nemcev prav gotovo ne smemo šteti za zločince. Res jih je med njimi še mnogo, ki niso prejeli zaslužene kazni, toda bilo bi napak, če bi vse metali v en koš!

Dalje navaja tovariš M. T.: »V podjetju, kjer sem zaposlen, je direktor še vedno »bog i batina«... Požvižga se na upravnih odbor, kdor mu nasprotuje, zleti.« Če je to res, bi bilo treba nekaj ukreniti, tovariš M. T. Kdo pa naj ukrene? Nihče drug, kot delavci sami, prek organov samoupravljanja. Zakotno namigovanje in anonimna kritika ponavadi kaj malo zaležeta. Kaj ko bi se začeli meniti o teh rečeh odkrito, npr. na sestanku sindikalne organizacije? Mislite, da je direktor res tako močan, da bi lahko nasprotoval vsem, ki imajo prav? Močan je lahko samo toliko časa, dokler ste vi šibki!

Nekaj pa je v dopisu, s čemer se v celoti strinjamo: »V zadnjih številkah TV 15 beremo članek o strašnem taborišču Jasenovac. Človeku se kar lažje ježijo, če to bere. Kdo nam more jamčiti, da se kaj podobnega ne bi lahko ponovilo, če ne bomo imeli res prave trdne in neomajne narodne enotnosti.«

Tako enotnost so jugoslovanski narodi skovali v narodno-osvobodilnem boju. In naša sveta dolžnost je, da jo ohranimo in izročimo mladim generacijam neokrnjeno!

UREDNIŠTVO

V starodavnem Ložu raste ob novi tovarni novo življenje

Ob občinskem prazniku cerkniške občine – t. j. ob 25. obletnici prvega partizanskega napada na Lož – je občinska skupščina Cerknica podelila domicil Bračičevi brigadi in Notranjskemu odredu. Proslava je potekala tako, kot je napovedal naš dopisnik v 41. številki »TV 15«. • Pred proslavo te pomembne obletnice smo se obrnili na nekaj domačinov iz te občine, da bi nam povedali, kako se spominjajo na 19. oktober pred 25 leti in kakšno je po obdobju četrtine stoletja življenje v Ložu in okolici

Ob proslavi je pripovedoval tovariš Tone Jernejčič, šef ekspoziture Kreditne banke in hranilnice z Rakeka, predsednik občinskega odbora Zveze združenj borcev NOV.

»Občinski praznik, ki je obletnica partizanskega napada na Lož, letos praznujemo drugič. Pred kratkim je bila na Blokah proslava ob obletnici ustanovitve Notranjskega odreda, ki jo je izvedla v glavnem vojska. Drugače bi bili tudi to proslavo pridružili občinskemu prazniku.

Med letošnjimi pridobitvami naše občine je nedvomno cesta, ki jo asfaltirajo. Stara, ki pelje iz Planine z glavne ceste prek Unca, je bila močno luknjasta. Zdaj bo bolje, čeprav ne bo od-

Jernej Juvančič

prta ravno na praznik. Prek Planinskega polja je namreč treba zgraditi več prepustov za vodo in povišati nasip, da ceste ne bo poplavljal visoka voda.

O tem, kako je bilo, ko so partizani napadli Lož, je pripovedoval očividec dogodkov, tovariš Jernej Juvančič, po domače Prskov. Pred vojno je bil delavec v lesni industriji, leta 1941 je bil star 41 let. Postal je aktivist in član narodne zaščite, dva meseca je bil tudi v NOV.

»Že dopoldne, ko sem bil v gostilni pri Bravcu, ki je zdaj ni več, sem nekaj zasumil,« pripoveduje tovariš Juvančič. »V gostilni nas je bilo več in nekateri, o katerih smo vedeli, da imajo zveze s partizani, so

Lado Žnidaršič

govorili, da bo popoldne, ples' v Ložu. Toda posebnega pomena temu nisem pripisoval, ker so tiste čase ljudje marsikaj govorili.

Popoldne sva šla z ženo k cerkvi Sv. Ane, bilo je lepo vreme in je prišlo tja dosti ljudi z vseh strani. Nekako ob štirih sva z ženo odšla proti domu. V Lož sva prišla mimo gasilskega doma, kjer je bila italijanska posadka. Prav takrat je

začelo pokati in vojaki so naju začeli klicati, naj greva k njim. Ustrašil sem se, ker sem vedel, kaj se zgodi s tistimi, ki se znajdejo med njimi. Najmanj, kar so doživeli, je bilo kľofutanje in brncanje. Zato sem sklenil zbežati, čeprav sem tvegal, da bodo za menoj streljali. Z nama je bil Rudi Markejič z ženo. Ta dva sta Italijane ubogala in šla v dom.

Stekel sem domov. Med hišami so stali vojaki in streljali na vse pretege. Tudi otroci so pritekli domov. Šel sem na podstrešje in se tam skrili, ker sem računal, da se bodo Italijani maščevali nad nami, civilisti. Res so kasneje aretirali okoli 50 Ložanov. Sam sem se skrival dva dni in nisem šel nikamor.

Videl sem tudi nekatere partizane. Vojaki so se namreč iz Loža razbežali na vse strani. Nekateri so prestregli naši zaščitniki, nekateri pa so se potuhnil in se pokazali na dan šele, ko so prišli drugi Italijani od vseh strani.

Videl sem ujetega komandanta posadke, ki so ga partizani odpeljali s seboj, videl sem tudi, kako so obvezovali skupaj z domačini nekatere ranjene vojake. Takrat sem prvič videl partizane, nekateri so imeli civilne obleke, drugi pa stare jugoslovanske uniforme. Na pokrivalih so že imeli rdeče zvezde.

Zvedel sem, da so se partizani pred napadom zbrali med ruševinami starega gradu. Tam so se razdelili v tri skupine. Eno je napadla gasilski dom, druga je udarila v središče trga, kjer zdaj stoji spomenik, tretja pa je odšla h kapelici med Ložem in Starim trgom, kjer je naltela na nekaj vojakov s podpolkovnikom. Italijani pa so partizane pred napadom opazili, vendar niso več utegnili organizirati obrambe. Po partizanskem napadu so Italijani Lož kmalu zapustili, samo močne patrulje so še včasih prišle k nam.

Pri partizanih mi je bil najbolj všeč njihov nezadržni naskok. Niso se menili na krogle in nevarnost, drveli so brez strahu naprej.

Vse skupaj je trajalo kake pol ure. Koliko je padlo Italijanov, nismo zvedeli, ker so mrličje odpeljali ponoči in naskrivaj. Vem za tri padle partizane, ki so ostali v Ložu. Potem so Italijani gonili domačine gledat mrličje, da bi ugotovili, kdo so. Toda to se jim menda ni posrečilo.

Se to je bilo vredno občudovanja, da je bilo vojakov več kot 100, partizanov pa mnogo manj, toda vseeno so jih napadli in razgnali.

Največji industrijski objekt v Loški dolini je »Kovino-plastika«, ki ima več obratov. Zrasel je v zadnjih letih, iz nič; domačini pravijo, da ima za to velike zasluge domačin, tovariš Janez Hribar, narodni heroj. Pred leti je tovarna sklenila zgraditi nove, moderne tovarniške prostore. Zaradi pomanjkanja denarja se je gradnja vlekla, skoraj dve leti so stali prostori v surovem stanju. Zdaj so dobili kredit in gradnja teče dalje. Pravijo, da bo gradnja nared do konca leta, maja prihodnje leto pa so predvideli začetek obratovanja v novih prostorih.

Obratovanje v novih prostorih bo veliko uspešnejše kot v starih, raztresenih objektih. Ne-

katere izmed njih bodo baje preuredili, da bodo služili namenu, za katere so jih bili zgradili. Tako obljublajo, da bo spet začel obratovati hotel v Pudoču.

O delu aktiva ZB v »Kovino-plastiki« in o skrbi za borce v njej je govoril tovariš Lado Žnidaršič, predsednik aktiva vseh 7 let, kar so ga ustanovili. Med vojno je bil aktivist in partizanski kuhar.

»Zaposlenih je v naši tovarni približno 750 ljudi, od tega je 62 članov ZB. To število se ves čas zmanjšuje, ker jih gre po 5–7 vsako leto v pokoj.

Imamo težave s stanovanji, čeprav nam gredo na roko i delavski svet i uprava, posebno odkar je prišel v tovarno tovariš Prevec. Zdaj čakamo na vselebe v novi stanovanjski blok, ki je bil dograjen že maja letos, pa ni vodovoda in zato sanitarna inšpekcija ne dovoli vselitve. Zdaj gradijo šele vodovod. Upamo, da bo kmalu narejen.

Nihče nima dohodkov na mesec manjših od 45.000 S-din. Šestnajst članov ZB prejema posebni republiški dodatek za zaposlene.

Bivši borci imajo tudi nekatere druge ugodnosti kot na primer dopust. Tisti od 1941 ga imajo 4 dni več kot drugi, od 1942 tri dni, od 1943 dva, od 1944 pa en dan. V našem počitniškem domu je bilo 60 članov ZB in ZVVI, ki niso zaposleni pri nas, po en teden. Tudi to je velik prispevek. Nadalje je naš kolektiv lani prispeval za novo leto 1 milijon za obdaritev bor-

Lojze Perko: Partizanski napad na Lož (olje)

cev. Naši borci dobivajo za darila ob praznikih knjige, darilo dobi tudi vsak, ki gre v pokoj.

Imamo pa težave — žal, moram reči — z dvema tovarišema, ki sta huda alkoholika. Nekaj pa je takih, ki so malo manj podvrženi pijaci. Ti tovariši nam vsem kvarijo ugled.

O prenašanju tradicij NOB na mladino je nekaj povedal tovariš Mile Mercina, upravitelj osemletne osnovne šole v Starem trgu:

»Kot povsod učimo pri nas zgodovino NOB v 8. razredu, v okviru pouka zgodovine. Po starem učnem načrtu smo imeli tudi partizanski akcijah, med njimi tudi o napadu na Lož, je predmetna učiteljica zgodovine organizirala pisanje spominov. Otroci so spraševali starše o dogodkih med NOB, jih zapisali, potem pa so imeli iz te snovi govorne vaje.

V sredo pred praznikom smo imeli šole prost dan. Mladina je

imela pred spomenikom padlim borcem žalno svečanost s krajšim programom in govorom, nato pa si je ogledala film »Balada o trobenti in oblaku«.

Zaradi pomanjkanja stanovanj so težave s prosvetnimi delavci. Ne dobimo namreč svežih moči od drugod.

Še mnogo bi lahko napisali o Ložu in njegovih ljudeh, zlasti pa o novem življenju, ki raste ob novi tovarni v tem starodavnem mestu. M. P.

JAVEN OBRAČUN IN PODROBNO POROČILO O DELU

Ko je v letu 1964 izšla v zveznem Uradnem listu uredba o odškodnini tistim, na katerih so delali poskuse, se je po nepopolnih podatkih prijavilo okoli 4000 prizadetih, rešenih pa je bilo menda le kakih 400 primerov. Med mnogimi prizadetimi člani ZZB NOV Slovenije se pojavlja vprašanje, zakaj so nekateri dobili odškodnino, drugi pa ne.

Tudi republiški odbor ZZB NOV Slovenije je prejel nekaj pritožb prizadetih članov in občinskih komisij za bivše politične zapornike, internirance in deportirane — čeprav vso zadevo ureja izključno Komisija za zaščito jugoslovanske imovine v inozemstvu pri Zveznem izvršnem svetu.

O tej zadevi je 19. oktobra razpravljala na svoji seji komisija za bivše politične zapornike, internirance in deportirane pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije. Ker je bil na tej seji prisoten tudi predsednik iste komisije pri zveznem odboru ZZB NOV Jugoslavije Marijan Vivot, je on v odgovor na postavljeno vprašanje obrazložil celoten potek pogajanj med pooblaščenimi predstavniki SFRJ in ZR Nemčije od leta 1951, ko je vlada ZR Nemčije sklenila plačati odškodnino tistim, na katerih so delali poskuse, pa vse do septembra 1963, ko je privolila v plačilo osem milijonov mark. Na podlagi tega privoljenja vlade ZR Nemčije je nato izšla uredba o odškodnini tistim, na katerih so delali poskuse. Posebna komisija, ki ji je bila poverjena naloga urejati vse zadeve po predpisih uredbe, je res dobila okoli 4000 prijav, toda med njimi jih je bilo precej takih, ki so jih poslali bivši vojni ujetniki in tudi taki, ki so bili v Nemčiji na prisilnem delu. Znanja pa je, da so delali tako imenovane vivo — eksperimente sa-

mo v nekaterih koncentracijskih taboriščih.

Spričo tega, da gre v smislu pogodbe odškodnina le tistim, ki

ski državljani, na katerih so v nacističnih koncentracijskih taboriščih, kamor so bili odpeljani zaradi svoje rase, narodnosti, vere, ideologije ali političnega prepričanja, delali vivo — eksperimente v tako imenovane znanstvene namene (poskusi), tako da je zaradi tega trajno okvarjen njihov organizem ali

tistimi, ki so prejeli odškodnino, le malo takih, ki so jih uvrstili v I. skupino in največ takih, ki so uvrščeni v V. skupino. Po »uradnih« nemških podatkih so v koncentracijskih taboriščih izvedli »samo« 2400 vivo — eksperimentov, ki pa jih je le malo preživel. Na podlagi tega so oni ugodno rešili le 18 prijav Nizozemcev, 40 prijav Belgijcev, 19 prijav Madžarov itd.

Po tej obrazložitvi celotnega razvoja te zadeve so se nekateri člani komisije pritoževali nad postopkom pri obravnavanju prijav, saj so odklonili celo prijavo, ki jo je prizadele, ne po lastni krivdi, poslal samo dan prepozno. Navajali so primere neživljenjskih in formalističnih odgovorov, s katerimi so zavračali prijave.

Po temeljiti razpravi so člani komisije sklenili predlagati, naj RO ZZB NOV to zadevo predloži v razpravo predsedstvu zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije, ki naj zahteva od Komisije za zaščito jugoslovanske imovine v tujini, naj o vsej zadevi predloži javen obračun in podrobno poročilo o svojem delu. V. M.

Komemoracija v koncentracijskem taborišču Bergen-Belsen

Komisija za bivše politične zapornike, internirance in deportirane pri RO ZZB NOV Slovenije je prejela vabilo ženskega odbora združenja preganjanih po nacizmu (VVN) iz Hannovera (ZR Nemčije) na komemoracijo žrtvam v koncentracijskem taborišču Bergen-Belsen, ki bo dne 19. in 20. novembra 1966.

Pozivamo internirance, ki bi želele na lastne stroške prisostvovati komemoraciji, naj se javijo republiškemu odboru ZZB NOV Slovenije Ljubljana, Beethovnova 10 ali na telefon 23-565.

čutijo hujše ali tudi lažje posledice poskusov, so prijave razdelili v pet kategorij. Tistim, ki so bili razporejeni v I. kategorijo in ki jim je bila odškodnina priznana, so izplačali po 12 milijonov starih dinarjev. Ta vsota se po kategorijah znižuje do 3.340.000 starih dinarjev za V. kategorijo.

Do pomladi letos je komisija priznala odškodnino že 280 prizadetim, a do danes se je verjetno to število dvignilo že precej nad 300 primerov. Večina jih je iz Slovenije.

Za boljše razumevanje teh števil navajamo 1. člen Uredbe o odškodnini, ki se glasi:

»Pravico do odškodnine po tej uredbi imajo tisti, ki so bili na dan 25. aprila 1941 jugoslovan-

trajno zmanjšana njihova delovna zmožnost.«

Ker je komisija, ki je reševala te predmete, morala upoštevati ta določila, jih je med

BORCI, obiskujte predstave kinematografov, ki objavljajo svoj spored v TV 15!

- KINO RADIO, JESENICE
 - 27. 10. »Skrivnosti Pariza«, franc. CS
 - 28. 10. »Grenki del reke«, jug.
 - 29. in 30. 10. »Sto peklenjskih dni«, nem.-jug. barvni
 - 31. 10. »Ne joči, Peter!«, slov
 - 1. in 2. 11. »100.000 dolarjev na soncu«, franc. CS barvni
- KINO PLAVZ, JESENICE
 - 26. 10. »Skrivnosti Pariza«, franc. CS
 - 27. in 28. 10. »Morilec na dopustu«, nem.
 - 29. in 30. »100.000 dolarjev na soncu«, franc. CS
 - 31. 10. in 1. 11. »Sto peklenjskih dni«, nem.-jug. barvni
- KINO ZIROVNICA
 - 26. 10. »Razposajeni delfin«, amer. barvni
 - 29. 10. »Krog ljubezni«, franc.-it. barvni CS
 - 30. 10. »Morilec na dopustu«, nem.
- KINO DOVJE-MOJSTRANA
 - 27. 10. »Razposajeni delfin«, amer. barvni
 - 29. 10. »Morilec na dopustu«, nem.
 - 30. 10. »Krog ljubezni«, franc.-it. barvni CS
- KINO KOROSKA BELA
 - 29. 10. »Grenki del reke«, jug.
 - 30. 10. »Razposajeni delfin«, amer. barv.
 - 31. 10. »100.000 dolarjev na soncu«, franc. CS
- KINO KRANJSKA GORA
 - 27. 10. »Krog ljubezni«, franc.-it. barvni CS
 - 28. in 29. 10. »Razposajeni delfin«, amer. barvni
 - 30. 10. »Grenki del reke«, jug.
- KINO TRIGLAV, LJUBLJANA
 - 24. in 25. 10. »Herkul osvaja Atlantido«, it. barvni CS
 - 26.—28. 10. »Pregledano — min ni«, domači vojni
 - 29.—31. 10. »Robin Hood«, amer. barvni
- KINO VEČJE, LJUBLJANA-POLJE
 - 26. in 27. 10. »Gangsterska petorka«, angl. barvni VV
 - 28.—30. 10. »Dekle«, amer.
- KINO ZALOG, LJUBLJANA-POLJE
 - 26. 10. »Maček pod belado«, domači vojni
 - 29. in 30. 10. »Jezdec«, amer. barvni western
- KINO CENTER, KRANJ
 - 25. 10. »Zlata pušča«, amer. barvni CS, ob 16. 18. 20
 - 26. 10. »Vrni se iz Mehike«, meh.-span. barvni, ob 16. 18. 20
- KINO STORŽIČ, KRANJ
 - 25. 10. »Prepovedane strasti«, amer. barvni, ob 16. 18. 20
 - 26. 10. »Zorro maščevalec«, amer., ob 16. 18. 20

N

LJUBLJANA

nama

DOMAČE IN UVOŽENE NOVOSTI ZA VAŠO JESENSKO GARDEROBO

V II. NADSTROPJU TRGOVSKE HIŠE **nama IN V POSLOVALNICI »ELITA«**

- ženski plašči: jersey, velour-nylon, tweed, boucle, diolen, moltopren
- ženski kostimi: velour-nylon, kamgarn, diolen, moltopren
- ženski plašči in kostimi iz prvovrstnega velurja
- ženski dežni plašči: poliester, diolen, nylon
- ugoden nakup ženskih plaščev iz črnega boucleja po ceni N-din 150,00

- moški plašči: moltopren, poliester, diolen, kamgarn, tweed
- moške obleke: kamgarn, diolen
- moški športni suknjiči
- moški dežni plašči: poliester, nylon
- moške bunde in suknjiči iz prvovrstnega usnja
- moške elastične hlače — diolen

MODNI KROJI — NOVI VZORCI — IZBIRA ZA VSAK OKUS!

nama

N

LJUBLJANA

nama

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Težki in lahki

»panzerfaust«

Med prvimi protitankovskimi močnimi metali, ki so jih razvili ob koncu druge svetovne vojne, je bil tudi nemški »panzerfaust«. Čeprav o »bazuki«, »platu« in

Vojaške zanimivosti

»panzerschreck« ni več slišati, so v Zahodni Nemčiji »panzerfaust« zadržali v oborožitvi svoje vojske. Je pa seveda močno izpopolnjen.

Izdelujejo ga v dveh inačicah: težkega in lahkega. Težki »panzerfaust« proizvajajo na podlagi švedske konstrukcije tega orožja,

ki ga tam poznajo pod nazivom »karl gustav«. Težki »panzerfaust« oziroma »karl gustav« deluje prav tako kot breztrajni top. Tehta šestnajst kilogramov, njegova mina pa lahko prebije do 320 mm debel oklop. Z njim lahko obstreljujejo do 500 metrov oddaljene cilje, tankom med vožnjo pa je nevarno do razdalje 350 metrov.

Lahki »panzerfaust« tehta le sedem kilogramov, če je prazen, oziroma devet kilogramov, če je v njem tudi mina. Medtem ko sta za težki »panzerfaust« potrebna dva vojaka, pri lahkem »panzerfaustu« zadostuje že en sam vojak. Če gre za nepomični cilj, ga s tem orožjem lahko obstreljujejo že z razdalje 200 metrov, tanke med vožnjo pa z razdalje 150 metrov. Mina, ki ima začetno hitrost 107 metrov na sekundo, prebije do 320 milimetrov debel oklop. Potemtakem je enako učinkovita kot izstrelke težkega »panzerfausta«. Izstrelke pa lahko po tri mine na minuto.

Novosti v artileriji

Sovjetsko topništvo ima med svojo oborožitvijo tudi minomet, za katerega sodijo, je najtežji minomet na svetu. Z minometi te vrste lahko spuščajo tudi jedrske mine. Ker pa imajo minometi zelo dolge cevi, jih ne polnijo z vrha, temveč skozi spodnji del cevi. Kaliber teh minometov znaša 240 mm, težki so približno 2.500 kg, imajo po šest metrov dolgo cev, streljajo pa do deset kilometrov daleč. Med streljanjem se cevi naslanjajo na okrogle podstavke. Čehoslovaška vojska ima »rakomet« z 32 cevmi, iz katerih v salvah lahko spuščajo rakete s kalibrom 132 mm do 8200 metrov daleč. Vsaka raketa je teška 24 kilogramov. To orožje je izvirna češkoslovaška konstrukcija, z njim pa so oborožene še nekatere druge vojske varšavskega pakta.

Ameriška in zahodnonemška vojska sta oboroženi s samohodno havbico kal. 203,2 mm. Orožje je težko 26.500 kg, strelja pa do 20 km daleč. Havbica ima navadno pa tudi jedrske granate. Prevažajo jo lahko tudi z letalom tipa C-133, vendar jo morajo pred tem razstaviti na dva dela.

Med artilerijsko opremo v zadnjem času vključujejo tudi nove naprave za merjenje razdalj, ki se od dosedanjih — optičnih — razlikujejo po tem, da razdaljo do ustreznega predmeta določajo s pomočjo svetlobe. Svetlobne žarke usmerijo proti cilju, nato pa se ti od cilja odbijejo in vrnejo nazaj v tako imenovani laser. S to napravo lahko merijo razdalje od 200 do 19.900 metrov. Vsako minuto lahko opravijo šest meritev. Naprava je pritrjena na stojalo, lahko pa jo vgradijo tudi v tank, helikopter ali letalo.

Vtis s tehniškega zbora, ki ga je v teh dneh v Zemunu in Batajnici priredil generalštab JLA:

Imamo sodobno orožje

Takšne razstave v Jugoslaviji še ni bilo: obiskovalci tehniškega zbora so na batajniškem in zemunskem letališču imeli priložnost videti najnovejšo oborožitev naše vojske. To ni malo in je zelo raznovrstna. Osem ur smo ogledali vse razstavljene primerke in v najosnovnejših izmed njih namenjen in kakšne so njegove značilnosti.

»Partizansko« letalo

Ko smo se v Batajnici še zbirali pred enim izmed tankajšnjih hangarjev in se pripravljali na ogled dolge vrste letal in raket, je naše pogovore

potrebuje radarja in da pilot v zračnem spopadu pogosto nasprotnikovega letala, ki ga sestrelji, sploh ne vidi. Kako to? Z radarji, ki so na tleh, opazijo bližajoča se nasprotnikova letala že takrat, ko so ta oddaljena več sto kilometrov. Ko se prestreljalci dvignejo v zrak, jih usmerijo proti njim in z radarji spremljajo ne samo nasprotnikova, temveč tudi svoja letala. Ko se lovec-prestrelalec nasprotniku dovolj približa in ko ga z radarjem spravijo v najugodnejšo lego, se pred pilotom prižge rdeča lučka. Na ta znak bo pilot pritisnil na gumb in rakete, ki so pod krili, bodo švigile v smeri sovražnikovega letala — ki ga pilot morda niti ne vidi. Pilotova naloga je s tem končana, kajti rakete bodo s svojimi infrardečimi napravami same našle in uničile cilj.

Razen tega in še nekaterih drugih — domačih — reakcijskih letal, ki so sicer nekoliko počasnejša, smo videli tudi dve letali s propelerji. Eno izmed teh — »Kraguj« — je bilo prava igračka. Ko so nam povedali, da leti le nekaj več kot dvesto kilometrov na uro, smo se spraševali, kaj to letalo sploh išče tu poleg desetkrat hitrejšega »Mig-21«. Svoje mišljenje pa smo takoj spremenili in naše podcenjevanje se je spremenilo v občudovanje, ko smo zvedeli, kako vsestransko uporabno je to letalo. Pristane lahko kjerkoli in za vzlet potrebuje le nekaj dvesto metrov dolg travnik. Oboroženo je z mitraljezi, pod krila pa mu lahko pritrjijo tudi snop majhnih raket ali klasične bombe. Če ga namesto raket in bomb opremijo s fotokamerami, se spremeni v ogledniško letalo. Lahko pa postane tudi sanitetsko letalo za prevoz ranjenec. Ker v kabini tega miniaturnega letala ni prostora za nikogar drugega razen za pilota, pritrjijo posebni ležišči za ranjenca kar pod krila. Torej pravo partizansko letalo!

Kar zadeva helikoptere, je

pritegnil našo pozornost »Mi-4«. Ta helikopter ima tako močne motorje in je tolikšen, da lahko vanj zapeljejo cel top in ga prepeljejo z njegovim mostovom vred. Če pa ga uporabljajo v sanitetske namene, vanj lahko spravijo osem nosil s hujšimi ranjenci.

Protiletalski topovi ali rakete?

Dejstvo je, da se je v zadnjih desetletjih letalstvo hitreje razvijalo kot pa sredstva za obrambo pred njimi. Zato se povsod v svetu močno prizadevajo, da bi z neprestanim izpopolnjevanjem protiletalskega in protiraketnega orožja ujeli korak z letalstvom. Protiletalskih mitraljezov in topov res ni moč uporabljati proti letalom, ki letijo hitreje od zvoka (1100 kilometrov na uro), toda tudi nadzvočna letala morajo pri napadih na enote zmanjšati hitrost in leteti nižje, če žele biti uspešna. To pa je priložnost za protiletalske mitraljeze in topove, da se izkažejo. To pomeni, da ta vrsta protizračne obrambe še ne sodi v staro šaro.

Med mitraljezi smo videli starega znanca — tricevni pro-

tiletski mitraljez. Čeprav je uspešen le za cilje do 1500 metrov visoko, ima v protizračni obrambi zelo pomembno nalogo. Vedeti namreč moramo, da rakete letalom, ki lete zelo nizko, niso nevarne in zato se jim skušajo letala in helikopteri izogniti tako, da lete čim nižje. Je pa razlika med prejšnjimi in sedanjimi tricevnimi mitraljezi. Prej je moral merilec ročno obračati mitraljeze in svoj sedež za ciljem, sedaj pa je na podstavku poseben elektromotor, merilec pa ima v rokah nekakšen volan, s katerim usmerja mitraljezne cevi proti svojemu cilju.

Močan vtis pa napravijo na opazovalca težki protiletalski topovi, ki s svojimi izstrelki sežejo več kilometrov visoko. Vsi topovi v bateriji se z debelimi kablji povezani z generatorji, računarji in radarjem. Ko radar ujame bližajoča se letala, prek računarjev sproti ugotavlja višino, smer in hitrost letal, hkrati s tem pa se topovske cevi že usmerjajo tako, da lahko vsak hip začno bruhati ogenj. Vse to je povsem avtomatizirano.

Kljub temu pa težki protiletalski topovi niso več dovolj učinkoviti in so za letala, ki drve z nadzvočno hitrostjo, povsem nenevarni. Nedvomno je tudi baterija, ki smo jo videli v Batajnici, že zastarela (uporabljali so jo še Angleži pri obrambi Londona pred nemškimi letalci in bombami) in jo bo-

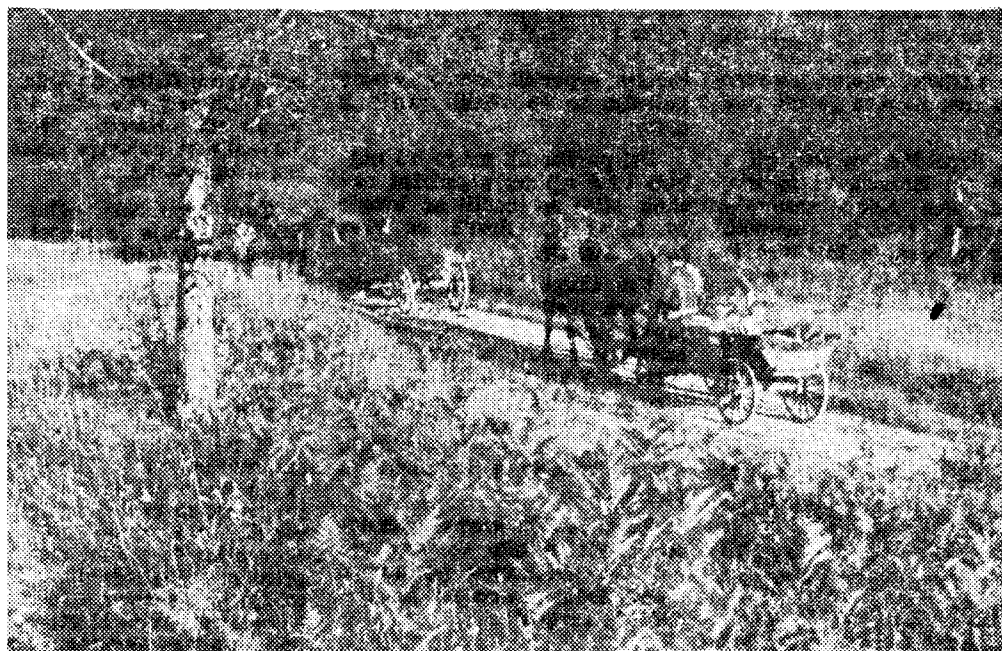
do kmalu nadomestile protiletalske rakete.

Postopek pri izstrelitvi približno sedem metrov dolgih raket, ki so zelo podobne letalom »Mig-21«, je skoraj isti kot pri streljanju s protiletalskimi topovi. Potem ko rakete z njihovih vozil prelože na poseben podstavek (to store v dveh minutah), radarji raziskujejo obzorje več sto kilometrov daleč. Brž ko ujamejo cilj, ga spremljajo, računarji pa izračunavajo njegovo višino, hitrost in smer. Ko se nasprotnikovo letalo dovolj približa, izstrelje raketo. Ta ima v konici posebno infrardečo napravo, ki jo usmerja po najbližji poti do cilja. Pred to raketo ni varno nobeno letalo, ki leti s hitrostjo do kakih 2200 kilometrov na uro, saj seže več kot trideset kilometrov daleč in več kot dvajset kilometrov visoko. Za sestrelitev letala zadostujeta povprečno dve, največ pa tri rakete.

Na pripombo, da so v Severnem Vietnamu dosegli slabše rezultate, smo zvedeli, da to ni posledica morebitnih motilnih naprav v ameriških letalih (za motnje in preusmeritev raket, ko so te v zraku, ni več časa), temveč da je vzroke iskati v manevru letal, ki se cilju približujejo pri tleh ali pa zelo visoko. V teh dveh primerih pa rakete res niso več dovolj učinkovite.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Fotografija z vprašajem

Prek jase na dveh vozih peljejo partizani ranjence. To se je lahko zgodilo po uniformah sodeč poleti ali pomladi 1944 kjerkoli v slovenskih gozdovih. Kdo bo na sliki spoznal znan kraj, kdo bo lahko sporočil, kam so peljali ranjence in odkod, kateri enoti so pripadali, kdo je fotografiral in kdaj. K »Sliki z vprašajem«, objavljeni v letošnji 38. številki, nam je poslal tovariš Lojze Košir iz Ribnice št. 64/b na Dolenjskem naslednje poiznalo: »Ko gledam fotografijo, mislim, da je na njej del 4. bataljona 10. SNOUB »Ljubljanske«, ki se je za veliko noč 1944 udeležila cerkvenega obreda (maše) v župni cerkvi na Sv. Trojici pri Velikih Blokah na Notranjskem. Bila je lepa sončna nedelja v prvi polovici aprila. Spominjam se, da je fotograf napravil več posnetkov, kdo pa je bil, se več ne spominjam. Tudi smer pohoda je pravilna, saj smo šli od Ulake, kjer smo bili nastanjeni, proti Sv. Trojici. Čez nekaj dni smo šli od tam napadat sovražno postojanko v Ribnici.«

Vojaški informator št. 1 1966-67

V 1. številki te poljudne vojaške strokovne revije zasledimo več sestavkov, ki niso koristni samo za strokovno izpopolnjevanje rezervnih oficirjev in podoficirjev, ampak so tudi zanimivo branje. Franjo Kranjc piše o ocenjevanju teritorija z vidika sodobne vojaške znanosti. Članek je razdeljen na posamezna poglavja po strokah kot npr. gospodarstvo, veterinarska služba, zdravstvo itd. Iz »Civilne odbrane« št. 3/1966 so prevedli članek, ki govori o zelo sedehni vojaški temi, namreč o obrambi pred diverzijami in diverzijami v sodobni vojni. Podobno najdemo v tej številki »Informatorja« tudi članek »Vpliv helikopterja na taktične desante«, prirejen po članku polkovnika Milosa Kovačevića v »vojnem delu«. Najnovejši dosežki vojne tehnike so tanki in letala, zato govori naslednji članek o obrambi pred njimi, o raketah, s katerimi

jih lahko sestreliti ali uničiti pešak. Nadalje lahko bralec najde tudi nekatere zasnove strategije v članku »Novosti v doktrinah nekaterih držav«. Slavko Tarman pa je napisal realen članek o uspehih zavezniškega bombardiranja Nemčije med II. svetovno vojno.

Naša vojaška zgodovina je zastopana s člankom »Prvi partizanski oklopniki«, (podpolkovnik Jovan Maksimović), »Boj na Golobanju« (Ladislav Durjava-Aleš) in »Posebne enote naše vojske« (Mile Pavlin). Ivan Franko piše o atomskih napadih na večja mesta, članek »Gvaldikanal, prelomnica vojne na Tihem oceanu«, pa nam podaja zanimiv del zgodovine II. svetovne vojne. Sodobna vojaška tehnika je zastopana s člankom »Letalo z univerzalno oborožitvijo«, ki govori o ameriskem letalu »Skyhawk«. Zbavno-poučen je prispevek »Skrivnostna vohunka Vera«.

V narodnoosvobodilni vojni in socialistični revoluciji so se jugoslovanski narodi združili v zvezno republiko in ustvarili socialistično federativno skupnost delovnih ljudi — Socialistično federativno republiko Jugoslavijo, v kateri vsi narodi skupaj uresničujejo in zagotavljajo socialistične družbene odnose in varstvo socialističnega družbenega sistema. Da bi pa lahko zagotovili nemoten razvoj socialističnega družbenega reda, je treba tudi nenehno skrbeti za obrambo domovine. Temeljino načelo o tem vsebuje 252. člen Ustave SFRJ: Neodtujljiva pravica in dolžnost narodov Jugoslavije je varovati in braniti neodvisnost in teritorialno neokrnjenost Socialistične federativne republike Jugoslavije. Obramba države je pravica in dolžnost vsakega občana, delovne in druge organizacije ter federacije, republike, občine in drugih družbeno-političnih skupnosti. V ustavi je tako izraženo načelo, katerega smo poudarjali že v narodnoosvobodilni vojni in

kasneje s parolo: Tujega nočemo, svojega ne damo! Spoštujemo pravico vsakega naroda do samoodločbe, do njemu lastnega razvoja, zato ne bomo nikogar napadali, hkrati pa ne bomo nikomur dovolili, da bi napadel našo državo, naš druž-

Danes človeštvo razpolaga s tako močnimi in strašnimi orožji (o tem je bilo precej napisane) gadi tudi že v TV 15), da v primeru bodoče vojne ne bo nikakršne razlike med fronto in zakladi, tako kot je bilo to v dosedanjih vojnah. Zato pa je

vojskovanja in posamezne vrste orožja! Tanki so povzročali paniko toliko časa, dokler se ni razvedelo, da so tudi tanki ranljivi in se dajo uničiti, da tanki ne morejo prodrati na vsakem ozemlju, da ima top na tanku mrtvi kot, pod kate-

mladine, vse to je del obrambne vzgoje.

Človek je bil in bo najvažnejši činitelj vsake vojne. Tudi z razvojem vojaške tehnike bo človek kot subjekt v ospredju vsake vojne. To kažejo tudi izkušnje iz pretekle vojne in predvidevanja o značaju morebitne bodoče vojne. Zato je nujno potreben organiziran in sistematičen vojaško-politični pouk in vzgoja ljudstva za borbo in zaščito.

Sprožilec ali gumb na sprožilcu puške, mitraljeza, rakete, atomske bombe sproži človek. Zaklonišča, bunkerje, rove ravno tako gradi in uporablja človek. S čedalje večjim razvojem tehnike se pred človeka postavljajo tudi večji problemi, večje zahteve, večje znanje. Zato pa je treba človeka na te stvari pripraviti — in zato je potrebna obrambna vzgoja. To velja še posebej za vzgojo in pouk o obrambi in zaščiti prebivalstva — tako v primeru elementarnih nesreč kakor v primeru vojne.

Milan Šuštar

Čemu obrambna vzgoja?

beni sistem. Jugoslavija zato ne bo vodila napadalne vojne, ampak le obrambno vojno. Obrambna vojna pa seveda ne izključuje »napada« kot taktične oblike boja.

Bodoča vojna, če bo do nje prišlo, bo za Jugoslavijo torej obrambna vojna, bo pa tudi totalna, splošna vseljudska obrambna vojna. Velik razvoj proizvodnih sil je omogočil tudi razvoj napadalnih orožij.

tudi potrebna obrambna vzgoja vsega ljudstva, ker morajo vsi ljudje poznati in vedeti, kakšna bo bodoča vojna, kakšna sredstva oziroma orožja se bodo uporabljala, kakšen bo način vojskovanja ter kakšna je možna zaščita pred posameznimi vrstami orožja. Tudi izkušnje iz narodnoosvobodilne vojne nakazujejo potrebo po obrambni vzgoji. Koliko manj partizanskih žrtev in nesreč bi bilo v začetku vojne, če bi poznali taktiko, način

rim ne more streljati, in podobno.

In prav s takimi stvarmi, s streljanjem in orožjem, taktiko in drugimi vojaškimi veščinami, se danes spoznava mladina pri predvojaški vzgoji. Mladinci se tako še pred služenjem vojaškega roka spoznajo s temeljnimi vojaškimi veščinami. Predvojaška vzgoja delavske in kmečke mladine na taborjenjih, predvojaška vzgoja šolske mladine in posebej sanitetna vzgoja ženske

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Prva partizanska baterija pri Kraljevu

V začetku oktobra 1941 se je partizanski obroč okrog Kraljeva, kjer je bila nemška posadka, z vsakim dnem čedalje bolj zoževal. Štab Čačanskega partizanskega odreda je tedaj ukazal, naj prva partizanska baterija s svojima dvema topovoma onesposobi nemško letališče in obstreljuje sovražnikove položaje.

Nemška letala so priletela nad Kraljevo 7. oktobra in bombardirala okolico mesta. Nato sta dve letali skušali pristati na tamkajšnjem letališču. Komaj pa se je prvo letalo dotaknilo tal, je v neposredni bližini odjeknila močna eksplozija. Tretja granata se je razlelela pred letalom, četrta pa mu je odbila krilo. Šele tedaj je Nemcem postalo jasno, da je letališče pod partizanskim topniškim ognjem.

Pilot drugega letala, ki še

ni bilo pristalo, je skušal odkriti položaje partizanskih topov, vendar zaman. Ko pa je tudi on hotel pristati, mu je že druga partizanska granata uničila letalo.

Partizanski topovi so nato obstreljevali železniško postajo v Kraljevu. Kmalu pa se je z

temu ustrezne naloge. Posebno pomemben cilj je bila kmetijska šola, kjer so Nemci imeli svoje položaje.

Komandant nemške 717. divizije je svojemu poveljstvu poslal naslednje poročilo o delovanju partizanskega topništva: »Sovražnik strelja s topni-

Kmalu so z nekega njihovega letališča priletela letala in zaman krožila ter iskala položaje partizanskega topništva. Nazadnje so svoje bombe odvrгла na samostan Žičo, Lopatico in po njivah. Eksplozije bomb pa niso povzročile nobene škode.

Partizansko topništvo je tudi v naslednjih dneh obstreljevalo sovražnikove položaje. Ogenj je bil tako hud, da je med izdajalci, ki so bili v mestu, nastal velik preplah. Ker so se ustrašili, da utegnejo partizani prodreti v mesto, so prenehali izdajati someščane in tako je bilo rešeno marsikatero človeško življenje.

Do splošnega napada na Kraljevo je prišlo po enournem topniškem obstreljevanju. Partizani so izstrelili na stotine granat, zakaj municije jim ni primanjkovalo. Ko je videl, kako

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital
TOVARNE SVILANIT KAMNIK

dvorišča vojašnice oglasilo nemško topništvo in iskalo položaje naših topov. Ker pa jim to ni uspelo, so se Nemci znesli nad civilnim prebivalstvom in začeli obstreljevati posamezne hiše.

Ko so se naši pripravljali na odločilni juriš na nemške posadke, je tudi topništvo prešlo

štvom... Na letališče in most čez Moravo je padlo trideset granat..., sedemdeset granat pa na kmetijsko šolo. Cilj je zadelo trideset granat. Nekaj škoda je na vozilih...«

Partizanski topovi so obstreljevali tudi stavbo, v kateri je bilo nemško poveljstvo, okrogni komandant Mackijević pa je moral iz svoje pisarne zbežati. Nato so naši topovi prenesli ogenj na hotel »Pariz« in nemško restavracijo, nazadnje pa spet na železniško postajo.

Nemci so zahtevali, naj jim pošljejo pomoč iz zraka.

DESETEGA DECEMBRA 1941
JE BRITANSKA DALJNOVZHODNA ESKADRA
DOŽIVELA SVOJ PEARL HARBOUR

IZDAJALSKI DIM

»Senso! Senso!« (Vojna! Vojna!) so nekega hladnega decembrskega jutra vzklikali prodajalci časopisov na Japonskem. Na tokijskih ulicah je bilo vse živo. To je bilo v ponedeljek, 8. decembra. Ljudje so hiteli na delo. Časopise so v hipu razgrabili. Pravzaprav so to bili le prazni listi, na katerih je z velikimi črkami pisalo: »Davi sta cesarska vojska in mornarica začeli bojne operacije proti ameriškim in angleškim silam.« Radio pa je nenehno ponavljal cesarjev razglas:

»Mi, po božji volji japonski cesar, objavljam vojno Združenim državam Amerike in Angliji...«

Še preden pa se je vojna začela, je japonska mornarica z iznenadnim udarcem zbrisala

črta je admiral Philip imel na voljo močno ladjeve, v kateri sta bili najmočnejši dve oklopnici — bojna ladja »Prince of Wales« in bojna križarka »Repulse«. Prva je spadala med ladje, ki so jih bili dokončali neposredno po izbruhu vojne v Evropi. Imela je 35.000 ton in je bila zgrajena tako, da je lahko vzdržala najhujše bombne in torpedne napade. Zvrha je imela dva jeklena krova, oba sta bila debela po dvajset centimetrov, s strani pa jo je obdajal 35 centimetrov debel jeklen oklep. Razen desetih topov s kalibrom 356 mm (šest v sprednjem in štiri v zadnjem delu) je imela tudi močno protiletalsko topništvo — 32 topov in 16 težkih mitraljezov.

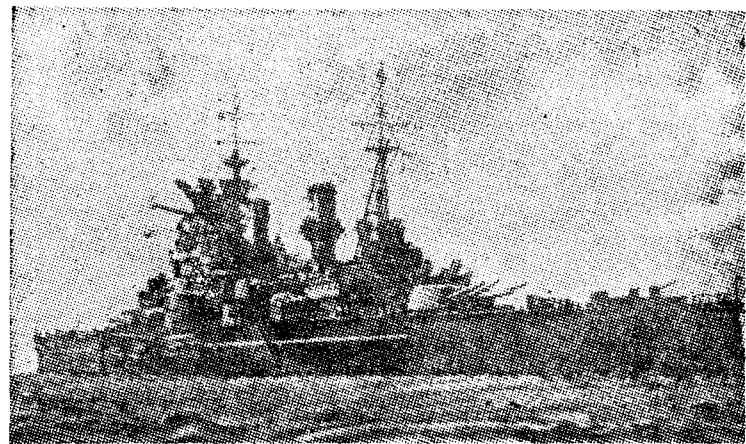
japonska podmornica in o tem takoj obvestila svoje poveljstvo. Japonci so novico o britanskem brodomvju sprejeli z vidnim zadovoljstvom, kajti po uničenju ameriškega ladjevja v Pearl Harbouru je izvedbo njihovih načrtov na jugu lahko ovirala le še ta eskadra.

Komandant neke japonske elitne bombniške skupine, ki je bila namenjena za napad na Singapur, je pred svojimi piloti imel zelo ognjevit govor: »Usoda cesarstva je danes v vaših rokah... Od nas je odvisno vprašanje, če bo to cesarstvo še nadalje živelo, ali pa bo propadlo, kot so propadla že mnoga cesarstva. To je odvisno od tega, če smo dovolj drzni in pogumni, da se spoprimemo z nevarnostmi... Nimamo vselej na voljo priložnosti za junaška dejanja. Danes pa je pred nami taka priložnost, morda edina v tisoč letih. Vi jo boste nedvomno znali izkoristiti.«

Zelje so eno, možnosti pa drugo. Ko so japonska letala priletela tja, kjer naj bi bila britanska eskadra, o sovražnikovih ladjah ni bilo ne duha ne sluha. Angleški admiral je namreč ugotovil, da japonskih desantnih ladij ne bo mogel več iznenaditi in je ukazal, naj se eskadra vrne v Singapur. Tedaj pa so se v zraku nenadoma pojavila tri japonska ogledniška letala...

PRIHODNJIČ:

- Dim ob obali
- Bomba z višine 5.000 metrov
- Kot volkovi
- Konec eskadre

Bojna ladja »Prince of Wales«, na kateri sta se sredi avgusta 1941 sestala Churchill in Roosevelt

ameriško tihomorsko brodomvje. Ta napad je bil pravzaprav uvod v osvajanje bogatih pokrajin v južni in jugovzhodni Aziji. To nalogo je dobilo tako imenovano južno ladjeve pod poveljstvom admirala Konda.

Japonci so se najprej izkrcali na območje osrednje Malezije, v bližini južne siamske meje. Japonska letala so Angleže iznenadila in jim kaj hitro uničila večji del njihovih aparatov že na letališčih. Nato so se Japonci izkrcali in prodrli v malajske džungle. Prodrali so zelo naglo. Njihov cilj je bila velika pomorska baza Singapur, ki leži na skrajnem jugu malajskega polotoka.

NAČRT ADMIRALA PHILIPA

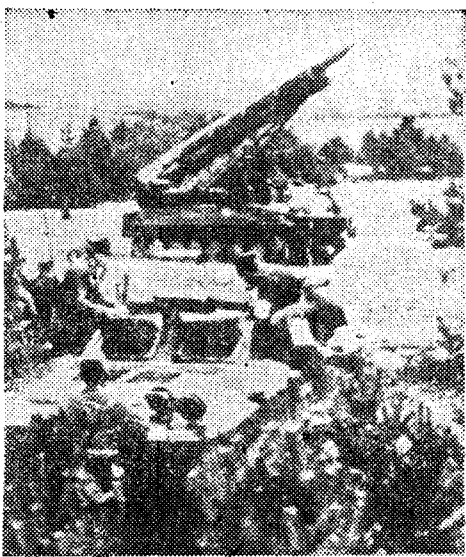
Ko je Tom Philip, komandant britanske daljnovzhodne eskadre, zvedel za japonsko izkrcanje, je sklical komandante ladij in jih seznanil s svojim načrtom: z naglim prodorom v Siamski zaliv bo iznenadil in napadel brodomvje admirala Konda, nato pa se bo lotil japonskih transportnih ladij ob malajski obali in jih uničil, preden jim bodo poslali nove okrepitve.

Za izvedbo tega drznega na-

BREZ LETALSKEGA SPREMSTVA

Eskadra, v kateri so bili trije rušilci in dve oklopnici, je odpelovala iz singapurskega pristanišča osmega decembra zvečer. Krenila je proti severu. Operacija pa je bila izredno tvegana, saj britanski admiral ni imel s sabo nobene letalonosilke. Bila je prava norost pluti brez letalske zaščite v območje, v katerem so delovala sovražnikova letala.

Vreme je bilo slabo in oblaki so se nizko spuščali nad morjem. Tako je angleška eskadra lahko neopazno prispela do otoka Anadasa. Tu pa jo je že naslednjega dne opazila neka

Z RAKETNIMI IZSTRELKI T-5 je oborožena tudi poljska vojska. Gre za balistični raketni izstrelak »zemlja—zemlja«, ki je dolg kakih deset metrov, tehta 2100 kg, leti pa do 50 km daleč. Bojna glava, ki je napolnjena s klasičnim ali pa jedrskim razstrelivom, tehta 360 kg. Izstrelak je sovjetskega izvora.

Smrt okrožnega sekretarja

4

Takrat pa je pripeljal vlak iz nasprotni smeri proti Zidanemu mostu. Pognala sem se na stopnice in že sem izginila v vagonu. Pomešala sem se med potnike in neko žensko sem prosila, da mi je posodila deset mark. Zaupala sem ji, kaj sem storila in bila mi je pripravljena nuditi pomoč. Bila je nekje iz Zasavja. Nikoli več je nisem videla. Hvala za tistih 10 mark, hvala za toplo razumevanje. Odpeljala sem se naravnost v Kranj. Tja je oče spravil moja otroka in rada bi ju videla. Otroka sta bila zdaj pri sestri. Skrivaj sem ju opazovala, kako sta se igrala na igrišču. Solze so mi privrele v oči, ko sem tiho dahnila.

— Uboščka, zdaj sta brez očeta in matere... Ne bojta se, oba se bova vrnila, oba!...

Potem je prišlo pismo iz Savinjske doline, iz Šmiklavža nad Taborom. Pisala je neka kmetica, kamor je zahajal tudi moj mož. Takoj sem odpisala, da bi rada čevlje in da bi se tudi jaz vrnila v Savinjsko dolino. Nato je prišlo še drugo pisanje: nekdo bo prišel iz Ljubljane v Kranj, človek, ki mu je opisana moja zunanost, in če bo vprašal po imenu Lojzka, naj takoj grem z njim. Hodim na postajo, vsak dan se tam okoli potikam, pa nič, nikogar ni bilo iz Ljubljane, ki bi me ogovoril z imenom Lojzka. Začutila sem, da se je v naši dolini nekaj zataknilo. Ali kaj? Slutnja je bila grenka, pekoča. In ni bila zaman. Prav v tistih dneh je padel moj dragi...

Tudi v Kranju je postalo vroče. Umaknila sem se v Logatec, v moj rodni kraj. Kmalu sem dobila zvezo z aktivisti in spet sem pričela z delom. S pošto sem padla v zasedo in le malo je manjkalo, da me niso v Logatcu tudi ustrelili. Srečen slučaj v grenki usodi... Dve moji znanki pa sta morali v smrt. Mene so poslali na Rab, od tam spet v Gonars, po mesecih zapora — in ker ni bilo dovolj dokaznega gradiva, so me izpustili. Kam sedaj, na Stajersko, Gorenjsko? Hitela sem v Kranj, da vidim svoja otroka. In ko sem stopila v hišo, je moj sinek Ivek zaklical z dvorišča:

— Teta, neka ženska je prišla v hišo!

Ni me poznal. Jaz pa sem odslej bila v hiši sorodnikov, od katerih je bil eden pri beli gardi. Tako sem bila vsaj malo varna, dokler ni začela delovati še »črna roka«. Prišel je znanec in mi dejal, da dobro ve, kakšni so moji »grehi« in samo z mezincom malo pomigne in že bom visela na prvi veji. Takrat sem stisnila pesti in mu zažugala:

— Le daj, pa tudi ti boš visel, prekleti!...

Ni me ovadil, tako je rekel, toda mene so vseeno zaprli. Trdila sem, da sem uboga reva z logaških planin, da sem vse življenje služila pri tujih ljudeh, da ne znam pisati in ne brati. Mogoče so verjeli. Ne vem. Izpustili so me in jaz sem delala po svojih močeh vse dotlej, da je zasijala resnična svoboda...

O mozevi smrti nisem vedela še ničesar. Rada bi bila kar najhitreje v Savinjski dolini. Izposodila sem si kolo in se po tolikih mesecih spet znašla v Preboldu. Hitela sem h Kobalovi, moji nekdanji sosedji, in jo v sapi vprašala:

— Ali kaj veš, kje je moj Tone?

Videla sem senco v njenih očeh, ko je zmajala z glavo. Le to je potrdila, da je bila enkrat slišala, kako je padel v zasedo, toda če je mrtev, pa res ničesar ne ve; ni mogla izpovedati resnice. Potem so prišli drugi ljudje in mi povedali, da je Tone padel že enainštiridesetega in to na Bregu pri Polzeli. Hitela sem tja in resnica je bila še bolj očitna. Pokazali so mi grob, njegov grob, njegov zadnji dom... Težko je opisati to srečanje, ko sreča živa žena mrtvega moža. Taka je resnica in jaz sem samo toliko uspela, da sem mu postavila spomenik... Zvedela sem, da je bil v tistih usodnih dneh sekretar okrožnega komiteja za Savinjsko dolino, bil pa je tudi moj mož in oče najinih otrok...

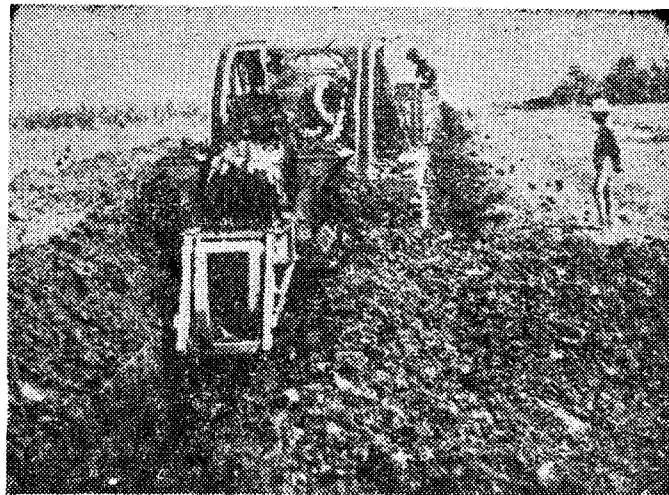
Pero piše usodo nesrečno, iz rjavih oči se utrnejo solze in le te nemo govorijo:

— Zdaj mi je dobro. Živim v podstrešnem stanovanju, zelo visoko, tik pod streho. Nekdaj sem bivala spodaj, toda tam je bilo tako temno. Jaz pa imam rada svetlobo. Na boleznih ne mislim, čeprav jih je toliko. Nagaja srce, kri je preslaba, pa ledvice in večni prehlad in še in še. Ampak jaz sem vajena vsega. Že v zibel so mi trpljenje položili in vse življenje sem bila zvezana z njim. In v trpljenju postane človek močan, tako močan in odporen, da mu tudi starost ni v nadlego. Stopnic se pač izogibam, srce ne dopušča. Rajši poseadam pri oknu in gledam tja v daljo. In dobre sosedje imam. Vse mi prinesejo v roke: vodo, drva in še najnujnejše iz trgovine. Ne, prav nič mi ne manjka, le včasih sem tako sama... No, pa zdaj se bo spet hčerka Cvetka vrnila, in moja vnučka, pa bo spet sonce sijalo, spet bo v našem podstrešnem stanovanju toplo... Kadar pa me v srcu zapeče, grem tja na Polzelo, na pokopališče, prižgem svečo in tiho, čisto tiho šepčem, obračam Kajuhove stihe:

— Zdaj veter raznaša besede njegove, prislunhi natanko, da čuje glasove: Lepo je, veš, žena, lepo je živeti, toda, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti!

Drago KUMER

FOTO S PODPISOM

KOPACE STRELSKIH JARKOV ne uporabljajo le v vojaške, temveč tudi v druge namene. To nam dokazuje slika, na kateri vidimo, kako inženirske enote naše armade s temi stroji za potrebe kragujevskega vodovoda kopljejo več kot dva metra globoke jarke.

Konferenca dobre volje

Leta 1956 so se prvič sestali voditelji treh držav: Jugoslavije, Indije in Združene arabske republike. To je bilo na Brionih, v fežidenci predsednika Tita, Tito, Nehru in Naser so analizirali mednarodni položaj. Od takrat se je svet silno spremenil in se še spreminja.

Smo na začetku velikega procesa. Velike države več ne odločajo same o usodi sveta. Svet je postal večji, bolj protisloven, razdelitev na dva tabora je že zgodovina. Slika je vsako leto bolj peštra.

Poleg 700-milijonske Kitajske in 200-milijonske Amerike z njenim vojaško-industrijskim arzenalom imamo celo vrsto držav, ki nimajo niti milijon ljudi. V Tokiu živi več ljudi kot v večini afriških dežel. Občine v severnem delu Sovjetske zveze so večje od številnih držav Centralne Amerike. Industrijska proizvodnja srednje velikega zahodnonemškega mesta je večja od industrijske proizvodnje številnih azijskih dežel.

Razlike v svetu rastejo, ne pa popuščajo. Škarje med razvitimi in nerazvitimi deželami so iz leta v leto večje. Bogati postajajo še bogatejši, revni zaostajajo v tekmi.

Številne afriške dežele trošijo svoje dohodke praktično samo za plače uredništva, vojske in policije. Za razvoj industrije, za šole, ceste, bolnice ostane zelo malo. Celotno potencialno tako bogate azijske države uvažajo hrano in trošijo skromne devize za nakup riža. Ali ni to tragedija!

Res je, večina zgodovinarjev in politikov je mnenja, da svetovne vojne ne bo. Pač pa ne izključujejo lokalnih vojn. Te baje niso nevarne za svetovni mir. Svetovna vojna bi bila katastrofa. Pomaknila bi uro zgodovine nazaj.

Tudi lokalne vojne so lahko usodne. Druga svetovna vojna se je pravzaprav začela v Mandžuriji. Leta 1931 so japonske čete vdrle v to bogato kitajsko pokrajino. Leta 1937 so že vkorakale v Peking.

Nekateri menijo, da se je tretja vojna že začela. Pri tem kažejo na Vietnam. Upajmo, da gledajo preveč pesimistično.

Na svetu je danes čez sto držav, v Združenih narodih jih je vključeno kar 122. Ob ustanovitvi te organizacije so imeli Združeni narodi le 51 držav. Na afriškem zemljevidu so bile tedaj le štiri dežele, zdaj jih je že 36. To je bila prava revolucija neodvisnosti, prava eksplozija.

Falanga nevezanih je iz leta v leto večja. Najprominentnejši predstavniki teh držav: Tito, Indira Gandhi in Naser so štiri dni razpravljali o najbolj perečih problemih našega časa. Ugotovili so številne negativne pa tudi pozitivne elemente.

Positivno je, da smo že premagali usodno delitev na dva bloka. Na svetu je danes tri milijarde, tristo milijonov ljudi. Ni mogoče strpati neke države na levo, druge na desno. Vmes je še polno drugih variant, drugih barv. Klasičen primer za to so prav nevezane države.

Niti Vzhod niti Zahod — to je njihovo geslo. Je še tretja kategorija držav, pa četita To so Jugoslavija, mlade države

Politični obzornik

Afrike, Indija, Združena arabska republika. V Evropi se približujejo temu tipu držav Avstrija, Finska, Belgija, tudi Francija ne želi sodelovati v nobenem bloku.

Casi, ko je Anglija rezala kruh sto in sto milijonov, so mi. New Delhi, Kairo, Beograd pomenijo vse več v svetu. Čeprav govorijo vsak v svojem imenu, seže vendar njihov glas daleč. Jugoslavija je zgled številnim drugim državam v svetu, ne le v Evropi. New Delhi lahko govori v Aziji v prvi osebi, London ne more, tako daleč je. Kairo je Piemont arabskega osvobodilnega gibanja. Kairo pooseblja zdaj arabski svet zdaj Afriko. To je mesto afroazijske solidarnosti.

Prav nevezane države so tiste, ki lahko s primerne razdalje motre na to, kar se dogaja v svetu. Njihova filozofija je sožitje, njihov cilj mir, njihova diplomatska metoda pogajanja. Samo za konferenco mizo lahko rešimo probleme sveta.

Veljimo v dvajsetem stoletju. Znanstveniki napovedujejo nova velika odkritja. Naš razum nima meja. Kdaj bo tudi v mednarodnih odnosih zmagal razum?

Dvajset let vojne

Pravzaprav v Vietnamu že od leta 1940 ni bilo miru. Brž ko je Francija kapitulirala, že so se pojavili v Vietnamu japonski vojaki. Beželo so zasedli mirno, brez bojev. Francoska kolonialna vojska ni nudila nobenega odpora.

Leta 1945 so Japonci kapitulirali, na vratih Vietnama so bili že Francozi. Najprej so zasedli južno, nato še severno polovico. Francija je hotela za vsako ceno obnoviti svoje kolonialno cesarstvo.

Leta 1954 so se morali Francozi umakniti iz Vietnama, na karti sta se pojavili novi državi: DR Vietnam in republika Vietnam (Južni Vietnam). Ta usodna delitev je ostala še do danes, tragedija se je še začela.

Za Francozi so prišli Američani. Ameriški listi so ob nedavnem obisku McNamare zabeležili, da je bilo lani ob tem času v Južnem Vietnamu 170.000 vojakov, zdaj jih je že skoraj dvakrat toliko. Hladna vojna je postala vroča vojna. Vojna v Vietnamu je postala ameriška vojna. To je najbolj nepopularna, najbolj brutalna vojna v vsej ameriški zgodovini.

Bombni napadi na Severni Vietnam ne zaostajajo po silovitosti prav nič za letalskimi akcijami v Nemčiji. Težka ameriška letala B-52 startajo z otoka Guam, daleč v Tihem oceanu. V Tonkinem zalivu so zasidrane tri matične ladje, ameriško letalstvo ima svoje baze tudi v sosednji Tajski. Ves ameriški vojaški aparat je angažiran v tej vojni. Amerikanci se poslužujejo najbolj nečloveških sredstev, poslužujejo se celo strupa in insektov.

Se noben dogodek ni tako razdelil ameriškega javnega mnenja kot vojna v Vietnamu. Se noben ni izzval tako močne reakcije ameriškega javnega mnenja, ameriških izobražencev, študentov. Številni Johnsonovi sodelavci so odstopili.

Bivši Kennedyjev in Johnsonov svetovalec Arthur Schlesinger je objavil dolg članek, v katerem se zavzema za mirno rešitev vietnamskega vprašanja. Pomočnik zunanjega ministra George Ball je odstopil.

Senator Fulbright stalno opozarja na to, da gre Amerika po stopinjah starega Rima, ki je z orožjem v roki širil svojo oblast. Amerika ne sme postati žandar sveta. Vietnam ni ameriška stvar, to je notranje vprašanje vietnamskega ljudstva. V Vietnamu je državljanska vojna, kdo bo zmagal v tej vojni, to je stvar Vietnamcev samih.

In vendar ameriški generali stalno govorijo, da se lahko vojna konča le z vojno. To so govorili tudi francoski generali v Alžiriji. Kar naprej so napovedovali: še mesec dni, pa ne bo več alžirskih gverilcev. Tako so govorili osem let, nato je morala Francija končno priznati, da je bil ves odpor francoske vojske zaman.

V zadnjih petdesetih letih so morali belci iz Afrike, tako malo drobcev nekdanjih kolonialnih imperijev je še ostalo tam. Angleži so se morali posloviti od Indije, Suez, Singapure, nekdanji Gibraltar Daljnega vzhoda je postal medtem samostojna republika.

Tudi Amerika ne bo ostala dolgo na azijskih tleh, vse razvoj je proti. To dokazuje vsa zgodovina. Leta 1905 so Japonci premagali Rusijo, to je bil začetek evropskega umika iz Azije. Nekega dne bo prišla na vrsto tudi bogata Amerika.

Na vietnamsko vprašanje lahko gledamo z dveh vidikov. To je del velike konfrontacije med Kitajsko in Ameriko. Ta je začela pred šestnajstimi leti na Koreji. Končala je v bistvu remi, nihče ni zmagal, nihče ni izgubil.

V Vietnamu je državljanska vojna, kakršnih je bilo toliko v zgodovini. Nihče se ne sme vmešavati v to vojno. Amerika ne more vsiliti Vietnamu svojih političnih konceptov. Vsak narod odloča o svoji usodi sam, vsak kroji sam svojo bodočnost. Vsak ima pravico do samoodločbe. To je sveta pravica vseh narodov.

Tudi Amerika je bila v sporu z Anglijo, ameriški narod se je oddčil za svojo pot, za neodvisnost, za republiško obliko. Vietnam ni in ne more biti mednarodno vprašanje, to je stvar Vietnamcev samih.

M. O.

POGOVOR O KURIRČKOVEMU FESTIVALU

Sekretariat festivala Kurirček je pred dnevi razpravljal o letošnjih festivalskih prireditvah, ki vsako leto pritegnejo mnogo mladinskih književnikov in pionirjev. Tudi letos se bodo v okviru festivala srečevali književniki, založniki in uredniki s področja mladinskega tiska s tematično revolucije. In tak je tudi osnovni namen festivala: mladini nuditi čimbolj kakovostno literaturo o naši slavni revolucionarni preteklosti. Letos bo festival trajal od 13. do 20. decembra v počastitev dneva JA.

O tem, kaj bo prinesel letošnji Kurirčkov festival, smo povprašali tovaša MILKA STOLFO, člana sekretariata festivala Kurirček.

● Kje bo letos težišče festivala?

● V Srbiji. Priredili bodo razne literarne nastope in podobne prireditve v Kragujevcu, Arandjelovcu, Čupriji in Paraćinu. V Kragujevcu bo tudi pleturni mladinski književnikov in vseh tistih, ki se ukvarjajo z mladinsko književnostjo.

● Kaj bomo pripravili v Sloveniji?

● V Sloveniji bodo priredile ve v novomeški občini in v Mariboru: razstave, akademije in podobne prireditve ter seveda nastopi skupin, ki obiskujejo šole.

● In v drugih bratskih republikah?

● Podobne prireditve bodo tudi v Sarajevu in okolici. Kraj v SR Hrvatski še niso določili, vendar pravijo, da bi prišli v pošto Zagreb, Varaždin in Karlovac.

● S čim se bo predstavilo tradicionalno središče festivala Maribor?

● Študijska knjižnica bo pripravila razstavo mladinskega periodičnega tiska s tematično NOV. Dijaki bodo pripravili aka-

demijo; pod vodstvom prof. Jože Ambroževca bodo med drugim našli tiskalnice Goranovo poemo »Jama«. Kinematografi bodo v festivalskih dneh bržkone predvajali filme s tematično NOV in revolucije. Spodbujamo tudi mariborske likovne umetnike, da bi med festivalom odprli razstavo svojih del.

● Bodo nekdanji borci sodelovali z mladino?

● Povabili bomo nekatere komandante in komisarje nekdanjih partizanskih enot z območja severovzhodne Slovenije. Tudi pripadniki JA bodo sodelovali pri krepitvi tradicij narodnoosvobodilne borbe.

● Ali na mariborske prireditve vabite tudi goste iz bratskih republik?

● Beograjski dijaki bodo v Mariboru nastopili v Antievinu »Plavim čuperkom«, ki je lani prejel nagrado založbe »Pokolenje«. Tudi letos bo prireditev »Šest republik pionirjem«, na kateri bodo nastopili književniki iz vseh republik.

● Nagrade za nagradne razpise?

● Žirije za posamezne nagradne razpise smo že imenovali. Nagrade prispevajo založbe »Mladinska knjiga« iz Ljubljane, »Svetlost« iz Sarajeva in »Mlado pokolenje« iz Beograda; nagrade prispevajo tudi razni mladinski listi, med njimi tudi »Kurirček«, ki nagradjuje vsako leto. Slovensko narodno gledali-

šče Maribor je pripravljeno nagraditi dramo s tematično NOV vključeno v svoj repertoar.

● Kdo bo poskrbel za publiciranje nagradjenih in ostalih del, prispelih na festival?

● Festivalski odbor. V prvi vrsti bodo dela izdajale založbe, ki so prispevale nagrade. Krajše sestavke bodo lahko objavljali vsi jugoslovanski listi; prednost bodo imeli tisti, ki prispevajo nagrade.

● Kako je z zgodovinsko čitanko, o kateri govorite že tri leta?

● Člani sekretariata smo se dogovorili, da bomo pospešili delo pri snovanju knjige; ustrezno besedilo bo treba predložiti do 31. marca 1967. Delo smo zapeli mariborskemu književniku Francetu Filipiču, kateremu bodo pomagali prof. Milan Ževart in drugi sodelavci iz Slovenije ter drugih bratskih republik.

● Glavne značilnosti te čitanke?

● To bo zgodovinski pripomoček in učna knjiga za narodnoosvobodilno borbo v višjih razredih osnovnih šol. Uporabljala ga bodo vse jugoslovanske šole. Zato bo tiskan v slovenskem, srbohrvatskem, makedonskem, šiptarskem in morda še v kakšnem drugem jeziku.

● Denarna plat izdaje čitanke?

● Pričakujemo, da bodo izdajo podprle tudi republiške zveze združenj borcev in republiški sveti za šolstvo ter založbe, ki bodo čitanko izdajale. Zelim, da bi čimprej ustregli zahtevi, ki se že dolgo pojavlja: zahtevi po enotnem učbeniku revolucije.

-žč-

Josip Vidmar — častni doktor

Na ljubljanski univerzi je bila 18. oktobra slovesna promocija predsednika SAZU Josipa Vidmarja za častnega doktorja literarnih znanosti, in sicer zaradi izrednih zaslug, ki jih ima za razvoj slovenskih literarnih ved ter v priznanje za njegov velik prispevek k slovenski kulturi. Josip Vidmar je kot široko razgledan in svobodomiseln razumnik nad štirideset let posvečal svoje prizadevanje literaturi in kritiki; bil je plodovit kritik, esejist in estetik, ki je s svojim delom vedno potrjeval vero v kulturo in umetnost.

Na slovesnosti je dekan filozofske fakultete dr. Anton Grad najprej prebral Vidmarjeve življenjepisne podatke, nato pa je promotor dr. Janko Jurančič razložil, zakaj univerza podeljuje akademiku Vidmarju častni

doktorat. Dejal je, da je Vidmarjev delež v slovenski znanosti in publicistiki tako velik, da je filozofska fakulteta izpolnila samo svojo dolžnost, ko je predložila univerzitetnemu svetu, naj akademiku in predsedniku SAZU podeli akademsko stopnjo častnega doktorja literarnih ved.

Ob zaključku slovesnosti je Josip Vidmar dejal: »Se zmeraj sem prepričan, da je umetnost najvišji in najplodovitejši izraz človeka in njegove usode. Se zmeraj vem, da je umetniško ustvarjanje zadeva izbranih duhov in samo njihova dolžnost in pravica. Se vedno me spremlja zavest, da je umetnost z literaturo vred najsvobodnejša sanja človeštva, in če ni taka, da je ne more biti. In še zmeraj vem, da je kritika njena najzvestejša tovarišica in služabnica, če resnično zasluži svoje ime.«

Stanko Petelin: Gradnikova brigada

Ob letošnji proslavi Gradnikove brigade v Novi Gorici so borci in svoji padli gradnikovci dobili kot darilo knjigo Stanka Petelina-Vojka »Gradnikova brigada«. Nad petsto strani obsegaajoče delo, opremljeno s številnimi slikami, zemljevidi in slikami, je izdala CZP »Sloče iz Noč Gorice, pripada pa zbirki »Knjižnica NOV in POS«, ki jo ureja zgodovinski odbor pri Komisiji za razvijanje tradicij NOB pri republiškem odboru ZZZ NOV. Opremo za knjigo je prispeval Vladimir Lakovič. To naj bi bili kratki bibliografski podatki knjige.

Pa vsebinska stran? Kot bralec, ki nisem bil med NOB na Primorskem, niti ne v Gradnikovi brigadi, lahko zapisem brez dolgotrajnega proučevanja arhivskega gradiva le to, da je podajanje snovi uspešno in da najbrž nihče več ne bo zbral toliko podatkov o Gradnikovi brigadi, kot je to napravil Stanko Petelin. Kot pisec več knjig o enotah 8. korpusa na Primorskem pri pisanju knjige o Gradnikovi brigadi izkoristi svoje že prej pridobljeno poznavanje snovi in načine iskanja podatkov.

Način podajanja gradiva, obilje slik in zemljevidov, pa tudi ocene posameznih akcij in spopadov izpričujejo, da je pisec tudi vojaško izobražen. Ocene posameznih dogodkov z vojaškega stališča imajo namreč vzgojni in poučni pomen tudi za današnje mlade vojsake ali obveznike predvojaške vzgoje. Do zdaj smo bili predvsem pri »čistih« zgodovinskih prikazovanjih predvsem s strani nekega pisatelja, pri memoarskih pisateljih pa na osebne vtise. S tega vidika je najnovejša Petelinovo delo korak dalje pri opisovanju NOB.

S pomočjo knjige lahko zasledimo bojno pot Gradnikove brigade kot najstarejše brigade, nastale na ozemlju, ki je bilo med obema vojnima pod italijansko oblastjo. Iz gradiva pa se lahko seznanimo tudi z nekaterimi dogodki, ki so bili do zdaj le malo znani.

To velja zlasti za spopad na Golobanju, ki se je končal tragično za naše vojske, pomembni pa so tudi dogodki, ki so jih izvedli gradnikovci. To velja zlasti za spopad na Golobanju, ki se je končal tragično za naše vojske, pomembni pa so tudi dogodki, ki so jih izvedli gradnikovci.

Takoj po Golobanju je brigada odšla v Benečijo, kjer se je dejansko šele zbrala, takoj nato pa se je vrnila v Soško dolino.

Zanimivo so tudi podatki o prvih zavezniških padalcih, ki so se spuščali na Primorsko že 19. marca 1943. To so bili domačini, ki so se vdal Angležem kot italijanski vojaki. Ko so ti ljudje ugotovili, da je v domačih krajih močna partizanska vojska, so se ji pridružili. Z njihovo radijsko postajo pa je Jaka Avšič govoril s Kairo.

Kapitulacijo Italije je Gradnikova brigada dočela na Dolomiti. Dva bataliona sta se udeležila osvoboditve Novega mesta, en batalion pa se je bojeval pri Ribnici. 3. batalion se je nekaj dni bojeval na Turjaku, nato pa se je brigada bojevala na Notranjskem proti belogardistom v Novi vasi in Begunjah.

Petelin je opis bojev Gradnikove brigade pridružil tudi opis »goriske fronte«, kjer so se bojevali borci, ki so se kasneje kot pripadniki Goriske brigade priključili Gradnikovi. Opisuje tudi nemško ofenzivo in proboj »goriske fronte«. Gradnikovci so poneli med 21. in 22. decembrom 1943 prešli železnico Ljubljana—Trst in se kmalu nato udeležili bojev v nemški ofenzivi na Primorskem.

Sledijo opisi dolgotrajnih bojev na Primorskem in Gorenjskem, tako npr. v Bohinju, kjer je Gradnikova dejansko osvobodila Zgornjo Bohinjsko dolino.

Podelitev oktobrskih nagrad

V Beogradu so 15. oktobra podelili oktobrske nagrade. Dositeje nagrade in nagrade za naloge učencev osnovnih in srednjih šol, ki jih podeljujejo vsako leto pred proslavo dneva osvoboditve Beograda.

Oktobrske nagrade po 6000 N-dinarjev so podelili za književnost, likovno umetnost, glasbeno umetnost, arhitekturo, za režijo filma, gledališko umetnost in družbene vede. Za uspehe iz območja matematično-fizičnih in tehničnih ved so podelili dve nagradi po 10.000 N-din in dve po 6000

N-dinarjev. Tudi za uspehe iz območja medicinske biologije ved so podelili dve nagradi po 6000 N-din.

Za pomembne uspehe pri telesni kulturi so podelili 4 nagrade po 3000 in dve po 1500 N-dinarjev.

Nagrade Dositej Obradović po 5000 in 4000 N-din so prejele štiri šole in dva prosvetna delavca. Nagradjeni so bili tudi učenci osnovnih šol in dijaki srednjih šol. Predvidene so bile tudi nagrade za študente višjih šol, toda niti eden ni prišel v pošto za nagrado.

ILIRSKA BISTRICA — DOMICIL 3. PREKMORSKE

Pred kratkim je po dveh letih delovanja končal svojo nalogo odbor za pripravo in izvedbo proslave prekmorskih brigad in drugih prekmorskih enot v Ilirski Bistrici. Kot je znano, sta bili dve proslavi: 4. julija 1965 in 4. junija 1966. Tako je bila Ilirska Bistrica lani in letos prizorišče dveh važnih dogodkov na Primorskem. Centralna proslava je bila lani na dan borca ob dvajseti obletnici osvoboditve. Zbor prekmorcev je počastilo s svojo navzočnostjo kakih 30.000 ljudi. Prekmorci so ravno v okolici Ilirske Bistrice končali svojo dolgo pot v domovino. Prav v Ilirski Bistrici so se tudi prvič po vojni vsi srečali.

Letos 4. junija pa je bil občinski praznik in 25. obletnica začetka vstaje. Odkrili so spomenik in grobnico prekmorcev ter drugim padlim borem na »Hribu svobode«. Veličasten spomenik je delo arhitekta Lenassija in je tipičen simbol Krasa, spomin na težke dni vsem znanec.

O obeh proslavah smo že dovolj pisali v prejšnjih številkah našega lista in po drugih časopisih, nismo pa zapisali tega, kako so delali tisti, ki so obe proslavi pripravili. Bodimo pošteni, naredili so ogromno in to brez posebnih sredstev. V odboru za proslavo in v njegovih pododborih je aktivno sodelovalo nad 80 ljudi. Nekaj posebnega je bil tudi sklep o krajevnem samopriskevku, po katerem se je vsak občan Ilirske Bistrice obvezal napraviti 30 prostovoljnih delovnih ur za urejanje ceste, pločnikov, čiščenje itd. Prebelili in obnovili so tudi mnogo hiš. V športnem parku, ki so ga uredili, so postavili doprni kip Nade Zagarjeve. Odprli so tudi mladinski klub, ki nosi njeno ime.

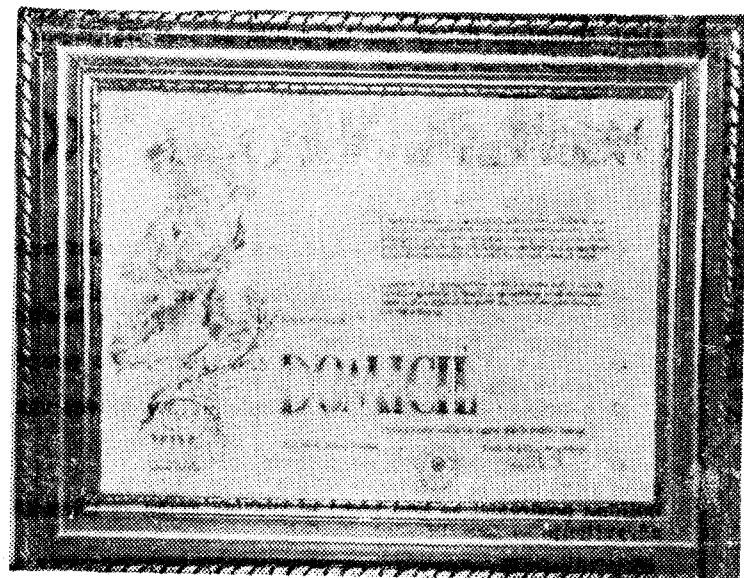
Vseh del, ki so jih opravili za obe proslavi, je bilo v vrednosti 122 milijonov starih dinarjev. V to vsoto kajpak spadajo tudi prispevki republiških forumov in podjetij.

Odbor je imel svojo zadnjo sejo, na kateri so člani ugotovili, da je odbor kot celota dobro opravil svojo nalogo. Sklenili so tudi, da vsoto 200.000 dinarjev, ki jim je ostala, odstopijo občinskemu odboru ZZZB v Ilirski Bistrici za vzdrževanje spomenika.

Kaj naj zapišem kot konec?

V Ilirski Bistrici ima 3. prekmorska svoj domicil. Na to smo ponosni. Ponosni pa smo tudi na veličasten spomenik in na »Hrib svobode«. Ko se boste peljali skozi naše mesto, se ustavite in ga pogledajte...

Milan Primc

Doslej je že mnogo občinskih skupščin podelilo domilele partizanskim enotam, ki so se borile na njihovih območjih. Velenjska občina je še posebej poudarila pomembnost podelitve domile. Na dokumentu, ki ga vidimo na sliki, je umetnik upodobil obdobje krute usode, ko je okupator moral nedolžno ljudstvo, upor ljudstva, rast partizanske vojske in svobodo, prežeto z delovnim poletom. Tudi obrazložitev podelitve je na kratko podana na dokumentu. Okusna izdelava osnutka za dokument in njegovo uokvirjenje pričata o pomembnosti, ki jo je velenjska občinska skupščina pridala podelitvi domile.

Cankarjeva je zdaj doma v Črnomlju

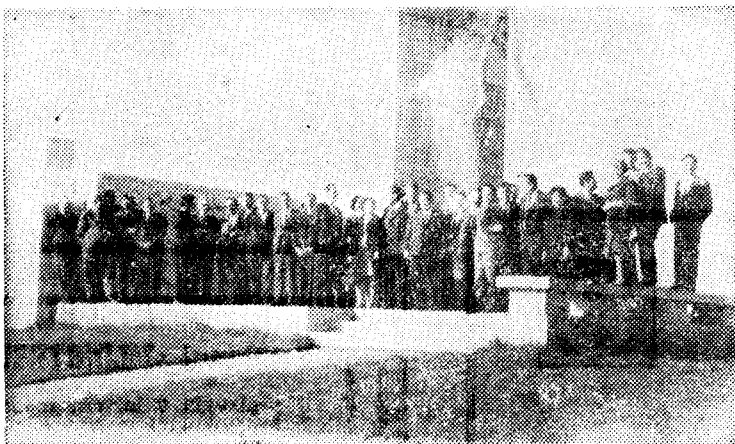
Občinska skupščina Črnomelj je na svoji redni seji dne 22. oktobra sprejela sklep o podelitvi domile 5. slovenski narodnoosvobodilni udarni brigadi »Ivana Cankarja«. Zadnje točke seje, kjer so razpravljali o podelitvi domile, se je udeležilo tudi kakih 50 bivših borcev Cankarjeve brigade. V njihovem imenu je prejel tovariš Alojz Zokajl-Džidži listino o podelitvi domile.

Zakaj je dobila Cankarjeva brigada domile v Črnomlju? V brigadi so se bojevali mnogi Belokranjci. 3. bataljon brigade je bil ob ustanovitvi skoraj izključno sestavljen iz Belokranjcev. Iz vrst borcev tega bataljona je izšlo 5 narodnih herojev — Belokranjcev. Tudi kasneje se je Cankarjeva brigada razmeroma pogosto zadrževala v Beli krajini. Tam so jo ljudje smatrali za svojo.

Po seji občinske skupščine so bivši cankarjevci v isti dvorani nadaljevali s sejo. Na pobudo iniciativnega odbora so izvolili iz svojih vrst brigadni odbor in komisije, kakršne že imajo skoraj vse druge slovenske vojaške enote iz NOB. Podobno kot pri drugih brigadah je tudi v odboru Cankarjeve brigade večina tovarišev in tovarišic, ki žive v Ljubljani in so tako laže dostopni. Nadalje so v odboru zastopniki ZB in črnomeljske občine in predstavnik vojaške enote JLA iz Tolmina, ki nosi ime po Cankarjevi brigadi. Za predsednika odbora je bil izvoljen tovariš Alojz Zokajl-Džidži.

Po seji so bivši borci Cankarjeve brigade obiskali spome-

nik padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja nad Črnomljem, nato pa so se še dolgo pogovarjali o nalogah odbora. Predvsem pa o pisanju brigadnega zgodovine. MP

Bivci borci Cankarjeve brigade, zbrani pri spomeniku v Črnomlju

Pismo iz Anglije Jugoslovanom iz El Šata

Zvezni odbor ZZB NOV Jugoslavije je prejel pismo angleškega državljana Roberta Barlowa s prošnjo, naj ga objavi v glasilih organizacije »borcev«. Robert Barlow, ki je bil med drugo svetovno vojno v egiptovski puščavi v El Šatu, pravi med drugim:

»V El Šatu je bilo veliko beguncev iz Jugoslavije. Ker sem bil eden od angleških vojakov, ki so pripravljali ta kraj za zatočišče, sem tam sklenil mnoga prijateljstva in mnogi od teh ljudi so me ljubili.«

Ko v svojem pismu izraža željo, da bi se mu javili njegovi prijatelji — Jugoslovani iz El Šata, ki so še živi, pošilja te-le podatke:

»Jaz sem tisti angleški vojak, ki je dal v krsto prvega mrliča v zatočišču. To je bila starica 86. let. Zelo bi želel, da mi nekdo iz taborišča v El Šatu piše pismo (v angleščini), kajti mora jih biti precej, ki se me spominjajo. Služil sem v polku Midseks in sem bil intendant taborišča v El Šatu.« Pripominja tudi, da ima precej fotografij Jugoslovancev iz tega taborišča in da jih je pripravljen poslati svojim prijateljem, ki mu bodo pisali.

Njegov naslov je: Robert Barlow, 19. the Green Hinton, St. George, Somerset, England.

DELAVNICA ZA PARTIZANSKE SPOMINKE

Na pobudo odbora bivših kurirjev, ki deluje pri Komisiji za razvijanje tradicij NOV republiškega odbora ZZB, so sindikalne podružnice zavoda »Borec«, »Slovenija-avto« in hotela »Turist« v soboto, dne 22. oktobra, spet obdarile podružnično šolo v Poljanah pri Dolenjskih Toplicah.

To pot so pripeljali med drugimi darili tudi precejšnjo količino orodja za delavnico. Tovariš Maks Burger je v imenu odbora kurirjev izročil predsedniku pionirskega odreda »TV 15« na poljanski šoli žig delavnice, pionirček pa je prerezal trak in s tem simbolično odprl prvo delavnico partizanskih spominov pri nas.

Ze dolgo je bilo čuti potrebo po partizanskih spominih. Številna partizanska srečanja in zborovanja so ostajala brez spominskih predmetov za široko potrošnjo ali pa so na njih prodajali maloštevilno in tudi kličasto blago.

Seveda se tako darovalci kot tudi prosvetni delavci iz Poljan in Toplic zavedajo, da orodje sicer razmeroma bogato opremljene delavnice na šoli še ni vse. Potrebni so še načrti, delovno izkustvo. Zato bodo pionirji zelo veseli raznih nasvetov, načrtov in zamisli. V ta namen bi si radi dopisovali z drugimi pionirji, ne samo v Sloveniji, ampak tudi od drugod.

Ko bo delavnica stekla, bo njeno delovanje dragocena delovna vzgoja mladega rodu, obenem pa tudi gospodarska pomoč pod geslom »Pomagajmo si sami«.

Vaščani so predstavnike sindikalnih podružnic — darovalke sprejeli s pravo partizansko gostoljubnostjo, kakršna je v današnjih časih že redkost. V prijazni okolici so jim pri zidanici pripravili skromno pogostitev. Ob tem se nam sama po sebi ponuja misel: zakaj ne bi naša podjetja za razne izlete izkoristila takih partizanskih krajev, kakršne so Poljane? MP

Maks Burger predaja žig predsedniku pionirskega odreda

NEKDANJI BORCI GUBČEVE, PREBERITE!

Da bodo videli naši otroci ...

Republiški odbor ZZB NOV je letos poleti razposlal vsem občinskim odborom Zveze vprašalne pole, da bi ugotovili, v katerih enotah so se posamezni borci borili. Rezultati te ankete so zaenkrat dokaj slabi, vse premalo odgovorov je prišlo. Težko je reči, kje je krivda. Marsikje so sili raznih anket in vprašalnih pol, ki jih je treba izpolnjevati, a nihče ne ve, čemu služijo. Morda niso bili dovolj aktivni odbori ZZB, morda niso posamezni člani hoteli izpolnjevati vprašalnih pol, verjetno pa eni in drugi niso dovolj dobro vedeli, kakšen je namen teh vprašalnih pol. Da bom konkreten, saj velja poziv predvsem gubčevcem.

Stalni odbor Gubčeve brigade se že pripravlja na proslavo 25-letnice ustanovitve, ki bo septembra prihodnje leto na Trebeljnu, kjer je bila brigada ustanovljena. Takrat bo izšla knjiga o zgodovini brigade, ki jo piše njen prvi komisar in kasnejši komandant Lado Ambrožič—Jure Novljan. Že pri prvih razgovorih o konceptu knjige smo se vprašali: Ali naj objavimo poimenski seznam vseh borcev, ki so se borili v Gubčevi brigadi? Vsi smo bili za to. Toda, kje dobiti imena vseh, živih in mrtvih? Potrebna je bila anketa, ne samo za gubčevce, ampak za vse nekdanje borce, saj imajo tudi odbori drugih brigad podobne želje. Razposlali smo ankete pole, a odziv ni bil zadovoljiv. Doslej smo dobili nekaj več kot sto imen za bivše borce Gubčeve brigade. V brigadi pa se je ves čas njenega obstoja borilo več tisoč ljudi. Moramo zbrati njihova imena!

Ali ne bo, tovariši, vašim otrokom in vnukom prijetno, če bodo v knjigi o zgodovini brigade lahko prebrali vaše ime? Še bolj bodo ponosni na vas. In spomnite se tovarišev, ki so padli med bojem ali umrli po vojni. Tudi oni imajo svoje, ki jim bo v ponos ime v spisku borcev. Sporočite

tudi njihova imena, če ne veste pravih, pa vsaj partizanska imena in če se spominjate, še kdaj in kje so padli. Vsaj to smo dolžni njihovemu spominu.

Marsikdo še ni dobil ankete lista. Morda ga je kdo izgubil — tudi to se zgodi. Nič zato. Obrnite se na občinski odbor ZZB, tam ga boste dobili. Če pa vam je to od rok, vzemite list papirja in napišite svoje ime in partizansko ime, v kateri enoti Gubčeve brigade ste se borili, kdaj in koliko časa ter vaš sedanji naslov. Pa še imena padlih ali umrlih borcev, ki se jih spominjate. To pošljite stalnemu odboru Gubčeve brigade pri RO ZZB NOV Ljubljana, Beethovnova 10.

In če srečate nekdanjega soborca iz Gubčeve brigade, opozorite ga na ta poziv. Morda ga ni prebral ali pa je pozabil poslati svoje podatke.

Pa še to: pisanje zgodovine Gubčeve brigade ni lahka stvar. Zapisok je manj, kot je bilo borb in zmag, žrtev in izgub ter vseh drugih doživetij. Marsikdo se spominja dragocenih dogodkov in doživetij, ki morda nikjer niso zapisani. Spravite jih na papir, zaščitite vse, za kar mislite, da mora priti v zgodovino brigade. Vsak prispevek bo dragocen. Naj vam ne bo žal časa, saj boste pisali o svojem delu, o naših bojih in našem življenju.

Čas hiti in pošljite vse prispevke čimprej. Pošljite jih lahko stalnemu odboru brigade ali pa kar tovarišu Ladu Ambrožiču—Novljanu, Ljubljana, Celjska 12.

Ko se bomo septembra prihodnje leto sestali na Trebeljnu, ob petindvajsetletnici ustanovitve, bo kar prijetno, če bomo lahko ugotovili, da nismo samo ustvarjali zgodovine Gubčeve brigade, ampak smo to zgodovino tudi sami zapisali. Tudi to gubčevci zmoremo!

SERGEJ VOŠNJAK

DAN ZDRUŽENIH NARODOV

V ponedeljek, 24. oktobra smo spet po vsem svetu obhajali dan Zdrženih narodov in se spominjali ustanovitve svetovne organizacije, ki si je ob svojem rojstvu leta 1945 v preambuli ustanovne listine zadala naslednje naloge:

● **Mi, ljudstva Zdrženih narodov, ki smo odločeni,**

● da obvarujemo prihodnje rodove pred šibo vojske, ki je dvakrat v življenju našega rodu prizadejala človeštvu nezrečeno gorje;

● da na novo potrdimo svojo vero v temeljne človekove pravice, v dostojanstvo in veljavo človeške osebnosti, v enake pravice moških in žensk, in narodov, bodisi velikih ali majhnih;

● da ustvarimo razmere, kjer bosta lahko obveljali pravičnost in spoštovanje obveznosti, izvirajočih iz pogodb in iz drugih virov mednarodnega prava, kakor tudi

● da pripomoremo k družbenemu napredku in k izboljšanju življenjskih pogojev v širše umevani prostosti,

in ki imamo zato namen,

● biti strpni eden nasproti drugemu in živeti v miru med seboj kakor dobri sosedje,

● zavzemati se s skupnimi močmi za ohranitev mednarodnega mira in varnosti,

● skrbeti s pomočjo sprejetih načel in določenih metod, da se sila orožja ne bo rabila, razen v skupno korist, in

● poklicati v življenje mednarodne ustanove, ki naj podpirajo gospodarski in družbeni napredek vseh ljudstev smo sklenili združiti svoja prizadevanja, da te cilje uresničimo.

Tem nalogam služi OZN tudi danes in je zato potrebno, da jo podpirajo in krepijo vse države in vsi narodi sveta.

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital
TOVARNE SVILANIT KAMNIK

Pravni nasveti

K. M., Ljubljana — Vaš oče je že starejši upokojenec s 47 leti priznane delovne dobe, ki je preživel prvo svetovno vojno in ima priznan naziv koroškega borca. Aktivno je delal tudi za NOB od leta 1941 do 1. 8. 1944, ko je vstopil v NOV. Upokojen je bil leta 1954, vendar takrat ni uveljavljal posebne dobe, prebite med vojno, ker te dobe ni potrebo-

val in je imel dovolj let, pokojnina pa je tudi bila dovolj velika. Kasneje (škoda, da ne poveste kdaj) je zaprosil za priznanje posebne dobe. Na prošnjo pa so mu odgovorili, (spet ne poveste, kdo je bil to) da mu dvojnega štetja ne priznajo zato, ker je zaposlen. Vam pa je znano, da se dvojnega štetja leto, četudi je bil nekdo zaposlen(?) Čudno pa se vam zdi, da imajo nekateri obrtniki, ki so z vašim očetom delali skupaj in so šele v zadnjem času začeli plačevati socialno zavarovanje, nad 80.000 starih dinarjev pokojnine. Zna-

val in je imel dovolj let, pokojnina pa je tudi bila dovolj velika. Kasneje (škoda, da ne poveste kdaj) je zaprosil za priznanje posebne dobe. Na prošnjo pa so mu odgovorili, (spet ne poveste, kdo je bil to) da mu dvojnega štetja ne priznajo zato, ker je zaposlen. Vam pa je znano, da se dvojnega štetja leto, četudi je bil nekdo zaposlen(?) Čudno pa se vam zdi, da imajo nekateri obrtniki, ki so z vašim očetom delali skupaj in so šele v zadnjem času začeli plačevati socialno zavarovanje, nad 80.000 starih dinarjev pokojnine. Zna-

novili odbor OF iz vseh, takratnih strank.

Gotovo imate prav, ko trdite, da očetu neupravičeno odklanjajo naziv borca NOV oz. dvojno štetje, če so vaši podatki točni. Škoda, da sicer niste navedli, kdo je bil tisti, ki je očetu odgovoril na njegovo prošnjo za dvojno štetje let in kdaj je to bilo. Škoda tudi, da te odločbe niste poslali v prepisu (vedno pišemo, naj prosilci vsaj take važne odločbe priložijo v prepisu, ker je potem marsikaj takoj jasno, medtem ko ostane brez točnih podatkov vse pojasnjevanje

bolj pri ugotavljanju in naštevanju raznih variant), ker bi na podlagi organa, ki je o tem odločal, in na podlagi časa lahko več vedeli, kaj in kako. Sklepiti pa je, da je bilo to po prejšnjih predpisih pokojninskega zavarovanja. Zato se nam zdi čudno, da vaš oče ni ponovno uveljavljal posebne dobe po izdaji novega zakona o pokojninskem zavarovanju, ki je začel veljati 1. januarja 1965 in bo torej že dve leti v veljavi. V smislu čl. 225 zakona o pokojninskem zavarovanju obstoji namreč možnost, da se na zahtevo upokojenca vštejejo

goče trdit, ali bi to vplivalo na povečanje njegove pokojnine in v kakšni meri. Toda možnost je obstajala oziroma tudi še sedaj obstoji, do konca letošnjega leta. Ker gre za uveljavljanje posebne dobe za osebo, ki ni v aktivnem delovnem razmerju, in za ugotavljanje posebne dobe v zvezi z odmero pokojnine, bi bil za postopek pristojen zavod za socialno zavarovanje. Tja naj bi torej oče napravil ustrezno vlogo z vsemi potrebnimi dokazili, ker je treba njegovo posebno dobo šele ugotoviti z li-

UVELJAVLJANJE POSEBNE DOBE

val in je imel dovolj let, pokojnina pa je tudi bila dovolj velika. Kasneje (škoda, da ne poveste kdaj) je zaprosil za priznanje posebne dobe. Na prošnjo pa so mu odgovorili, (spet ne poveste, kdo je bil to) da mu dvojnega štetja ne priznajo zato, ker je zaposlen. Vam pa je znano, da se dvojnega štetja leto, četudi je bil nekdo zaposlen(?) Čudno pa se vam zdi, da imajo nekateri obrtniki, ki so z vašim očetom delali skupaj in so šele v zadnjem času začeli plačevati socialno zavarovanje, nad 80.000 starih dinarjev pokojnine. Zna-

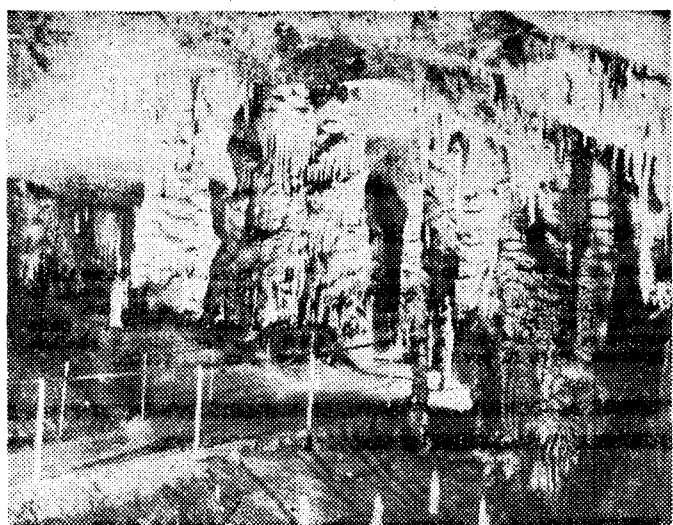
novili odbor OF iz vseh, takratnih strank.

Gotovo imate prav, ko trdite, da očetu neupravičeno odklanjajo naziv borca NOV oz. dvojno štetje, če so vaši podatki točni. Škoda, da sicer niste navedli, kdo je bil tisti, ki je očetu odgovoril na njegovo prošnjo za dvojno štetje let in kdaj je to bilo. Škoda tudi, da te odločbe niste poslali v prepisu (vedno pišemo, naj prosilci vsaj take važne odločbe priložijo v prepisu, ker je potem marsikaj takoj jasno, medtem ko ostane brez točnih podatkov vse pojasnjevanje

v pokojninsko dobo za povečanje odstotka pokojnine, prevedene po tem zakonu, tista obdobja, ki se po zakonu iz leta 1957 niso štela. To je tako imenovana prevedba na zahtevo. V takem primeru gre nova pokojnina od dneva vložitve zahtevka dalje. Vaš oče bi moral torej ob zadnji prevedbi vložiti poseben zahtevek, da se mu kot posebna doba štejejo dvojnino leta od 1944 dalje, ko je vstopil v NOV, ali pa celo od prej, ko je aktivno in organizirano delal za NOV. Sedaj ni važno, od kdaj naj bi mu šlo dvojno štetje. Tudi ni mo-

stinami ali pričami, izdati o tem odločbo in, kolikor so za to zakoniti pogoji, spremeniti njegovo zadnjo prevedbeno pokojninsko odločbo.

Pripominjamo pa, da je primerjanje pokojnin zelo problematično in da pokojnine obrtnikov s pokojnino vsakega očeta ni mogoče primerjati ter iz tega delati zaključke. Vsekakor svetujemo, da se s točnimi podatki in dokazili v posebni vlogi obrnete na zavod za socialno zavarovanje. Potem pa se ponovno oglašite, če s stališčem, ki ga bo zavzel zavod, ne boste zadovoljni.

6.000.000 OBISKOVALCEV V POSTOJNSKI JAMI

Skoraj 150 let je že odprta svetovno znana POSTOJNSKA JAMA. Vsi do sedaj znani rovi presegajo dolžino 23 km. V njej ustvarja narava že dolga tisočletja čudovite kapniške tvorbe: stalagmite, stalaktite, zavese in mogočne stebre. Jama je pravilčno razsvetljena in v njo vozi električni vlak. Tu biva znamenita jamska dvoživka — človeška ribica (PROTEUS ANGUINUS). Plesno dvorano v jami si je izbral IV. mednarodni speleološki kongres za svojo svečano otvoritev.

Obiski:
Od 1. IV. do 31. X. ob 8.30, 10.30, 13.30, 16.00 in 18.00.
Od 1. XI. do 31. III. ob: 9.30 in 13.30 uri.
V sezoni so obiski tudi vsake pol ure.
Pri vstopu v jamo je restavracija, parking, stalna menjalna služba.

Obiščite edinstveni starodavni PREDJAMSKI GRAD, oddaljen 9 km od Postojnske jame, za katerim je mogočen splet podzemskih rogov. Grad ima bogato arheološko zbirko in je stalno odprt.

PIVKA in ČRNA JAMA, 3,5 km od Postojne, vam nudi izreden pogled skozi globoko brezno v podzemeljsko Pivko. Pri vstopu so restavracija, kamping in letoviške hišice. Obiščite tudi izredno velike podzemeljske dvorane v ŠKOCJANSKIH JAMAH. Številni podzemeljski kanjoni in lepo zasigane dvorane so nepozabno doživetje za vsakogar.

Oglejte si tudi zbirke Inštituta za raziskovanje krasa SAZU, Notranjski muzej in nacionalni park Rakov Škocjan.

Seja odbora 1. tankovske brigade NOVJ

Pred kratkim je bila v Ljubljani prva seja odbora 1. tankovske brigade. Odbor bo deloval pri občinskem odboru ZZB NOV Vrhnika, saj je vrhniška občinska skupščina brigadi ob letošnjem dnevu vstaje podelila domicil.

Na seji so razpravljali predvsem o organizaciji zbiranja zgodovinskega gradiva za pisanje zgodovine 1. in 2. tankovske brigade. Obe brigadni kro-

niki bo pisala posebna komisija, ki jo vodi bivši komandant 1. tankovske brigade Vlado Sekulić. Nekaj gradiva je že zbrana ob zbiranju za zgodovino prekomorskih brigad, pred fotografirali pa so tudi celotno arhivsko gradivo.

Kronika naj bi vsebovala tudi opise potovanj, ki so jih napravile posamezne skupine tankistov, preden so prišle v svojo enoto. Tako so tankisti

prišli iz Bosne, Hrvatske in Slovenije na Vis in dalje v Italijo. V Carovignu je bil ustanovljen tankovski bataljon, nakar so jih poslali v Afriko. Tam se jim je pridružil 500 Slovencev, prej pripadnikov gardnega bataljona kraljevske vojske, ki so se uprli in prešli na stran NOVJ. Iz Afrike so se vrnili v Italijo, kjer je bila ustanovljena 1. tankovska brigada. Okoli 600 borcev pa je bilo z letali poslanih v SZ, kjer je bila v Kolomni ustanovljena 2. tankovska brigada. Ta se je udeležila proboja sremske fronte.

1. tankovska brigada je prišla na Vis z 2.160 borci, večina primorski Slovenci in Istrani. Brigada je sodelovala v bojih 4. armade vzdolž obale in končala vojno v Trstu. Iz njenih vrst je padlo nad 300 borcev.

Prosimo vse bivše borce 1. in 2. tankovske brigade, tankovskega odreda GS Slovenije in Hrvatske, naj pošljejo svoje prispevke ali dokumente, ki jih imajo, na občinski odbor ZZB NOV Vrhnika. Prav tako jih prosimo, naj pošljejo svoje naslove, če jih že niso ob proslavi v Ilirski Bistrici. A. K.

TEKMOVANJE INVALIDOV ŠPORTNIKOV OBALNIH OBČIN

Tradicionalno tekmovanje invalidov športnikov iz obalnih občin Isole, Kopra in Pirana za prehodne pokale v kegljanju in streljanju z malokalibrsko in zračno puško za leto 1966 se je zaključilo v Piranu, 16. oktobra ob občinskem prazniku občine.

Uspehi v zaključnem tekmovanju, ki je bilo letos že tretje, so bili razmeroma izenačeni. V balinanju so zmagali invalidi Pirana, v kegljanju so največ kegljev podrli invalidi Isole, a v streljanju z malokalibrsko puško je bila najuspešnejša ekipa invalidov Kopra, ki je zasedla prvo mesto. V streljanju z malokalibrsko puško je bil kot posameznik najboljši Maks Podgornik iz Pirana, ki je zadel 248 krogov od 300 možnih, drugo mesto je dosegel Alojz Centih, tretje pa Milan Zrdnja, oba iz Kopra.

Po podatkih o doseženih rezultatih vseh letošnjih tekmovanj je v

kegljanju dosegla prvo mesto ekipa invalidov Kopra, drugo ekipa iz Isole in tretje ekipa invalidov Pirana. V balinanju in streljanju z malokalibrsko puško so bili zmagovalci invalidi Kopra pred Piranom in Izolo. Tako so prehodne pokale za leto 1966 v vseh treh panogah osvojili invalidi športniki Kopra, invalidi športniki Pirana so osvojili dve drugi mesti in eno tretje, invalidi športniki Isole pa eno drugo in dve tretji mesti.

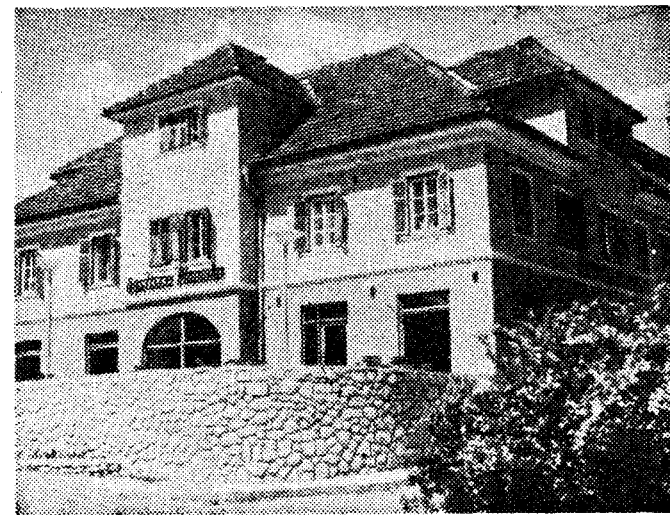
Ob zaključnem tekmovanju je Zveza združenj borcev NOV občine Piran priredila prigrizec sprejem za nad 50 tekmovalcev iz vseh treh občin. Tovariši Stojan Troha, sekretar ZZB NOV občine Piran, pa je objavil rezultate tekmovanj in podelil prehodne pokale. Navzoči so se nato prijateljsko pogovorili o uspehih in pomanjkljivostih invalidskega športa in rekreacije. Jernej Stražar

Krajevnim organizacijam ZVVI, ZB, ZROP priporočamo obisk Savinjske doline. Ob tej priliki so vam na razpolago obrati gostinskega podjetja

»PLANINKA«

Ljubno ob Savinji

- gostišče »PLANINKA« Ljubno ob Savinji (restavracija, tujske sobe)
 - gostišče »KMET« v Lučah (topla in mrzla jedila)
 - gostišče »ROGOVILEC« v Robanovem kotu s tujskimi sobami in serviranjem jedil
 - gostišče »ZADRUŽNIK« v Solčavi, kjer lahko prespite — domača kuhinja
 - gostišče »RADMIJE« v Radmirjah, kamor vas vabimo na hrano
 - in VINOTOČ v Ljubnem ob Savinji.
- Cena penziona je 2500 S-din — 2,40 USA dolarja. Solidna postrežba — lepi izleti — svežina zraka — klimatsko zdravljenje — kopališče ob Savinji.

Železniška tiskarna

Ljubljana, Moše Pijada 39

- TISKARNA KARTONSKIH VOZNIH LISTKOV
- KNJIGOTISK
- OFSET TISK
- KNJIGOVEZNICA

ZA CENJENA NAROČILA SE PRIPOROČA DELOVNI KOLEKTIV.

Obvestilo deportirancem — bivšim italijanskim državljanom

Objavljamo skrajšano obvestilo, ki je izšlo v Primorskem dnevniku 15. septembra t. l., važno za vse bivše politične deportirance, ki so bili s strani nemškega okupatorja odgnani v koncentracijska taborišča.

Italijanska vlada je z zakonom odprla nov kratek rok 3 mesecev za vse bivše politične deportirance, ki so v določenem roku predložili prošnje za odškodnino, a niso priložili vseh potrebnih dokumentov. Ta rok je sedaj odprt do 22. novembra 1966. To pomeni, da ni več časa za predložitev prošnje, ampak le za predložitev manjkajočih dokumentov oz. potrdil.

Prošnji preživetih internirancev morajo biti priloženi:

- potrdilo, da je bil prizadet v dobi deportacije italijanski državljan;
- kakršenkoli dokument, ki potrjuje aretacijo, deportacijo in vzrok aretacije;
- izjavo, da prizadeti še ni prejel nobene odškodnine.

Prošnji svojcevi, umrlih v internaciji morajo biti priloženi:

- potrdilo o italijanskem državljanstvu;
- potrdilo, da prosilec ni dobil nobene odškodnine;
- družinski list;
- mrtvaški list deportiranca, ki je umrl po osvoboditvi;
- potrdilo, da je bivši deportiraneec umrl zaradi posledic internacije notarsko potrdilo ali drugo podobno potrdilo, ki ga mora podpisati tudi prosilec, da nimajo drugi pravice do odškodnine.

Svojci umrlih morajo priložiti tudi potrdilo, da niso bili kaznova, ni zaradi sodelovanja z okupatorjem.

Zaradi tega svetujemo vsem bivšim deportirancem in svojim umrlih v nemških taboriščih ki so poslali prošnje, da odpošljejo tudi kazenski list oziroma potrdilo o nekaznovanju.

Kdor je dobil od zadevne komisije opozorilo, da manjka še ta ali oni dokument, oziroma kdor vseh navedenih dokumentov ni poslal, naj si jih čimprej preskrbi in odpošlje. V spremnem dopisu je treba označiti številko, pod katero je bila prošnja registrirana. Ta številka je navedena na dopisnici, ki so jo prosilci že prejeli kot potrdilo, da je prošnja prispela.

Občinski odbori ZZB NOV Primorske posebej opozarjajo vlagatelje prošnje za odškodnino, da naj si preko svojih matičnih uradov izposlušajo kazenski list in ga do 22. novembra odpošljejo z uradnim prevodom na pristojni naslov, sklicujoč se pri tem na številko, pod katero je ta prošnja registrirana. Za vsa pojasnila in pomoč se lahko bivši deportiranci obračajo na občinske odbore ZZB NOV.

Kombinat »MLINOTEST« Ajdovščina

- proizvaja v lastnih modernih mlinih vse vrste belih in krušnih mok, kvalitetne koruzne izdelke, ješprenj in ajdovo moko. Izdelki so po želji kupca pakirani v teži od 0,50 kg dalje.

POTROŠNIKI — ZAHTEVAJTE PROIZVODE KOMBINATA »MLINOTEST«!

Zahtevajte v trgovinah to odlično kavo. In če vam bo všeč, povejte še drugim.

Porto caffè

Ljubitelji zimsko-turistične sezone!

Kaj kmalu bo tudi za vas napočil čas bele opojnosti. Ne razmišljajte preveč — kam. DOM NA JEZERSKEM vas vabi v zimski sezoni, ko se hoste smučali in sankali. Na razpolago vam bo tudi žičnica. V hotelu Dom na Jezerskem na razpolago centralna kurjava. Cena penziona od 35 do 45 N-din (3.500 do 4.500 S-din). Lepi izleti v okolico. Asfaltirana cesta in pozimi vseskozi prevozna za vsa vozila.

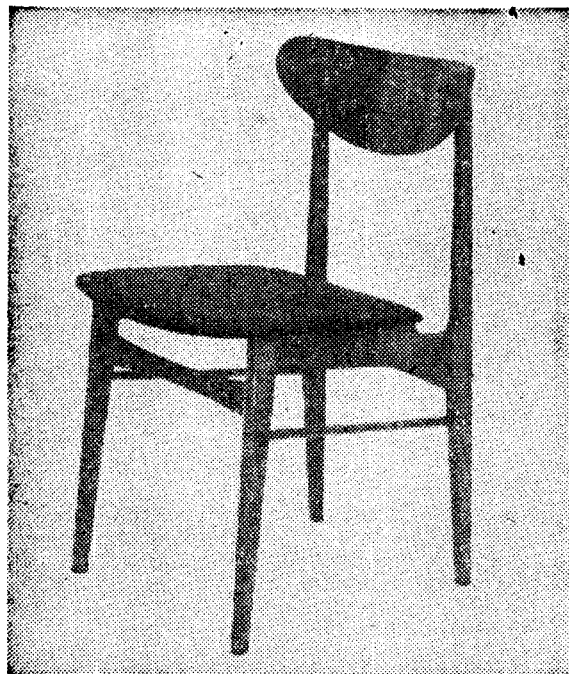
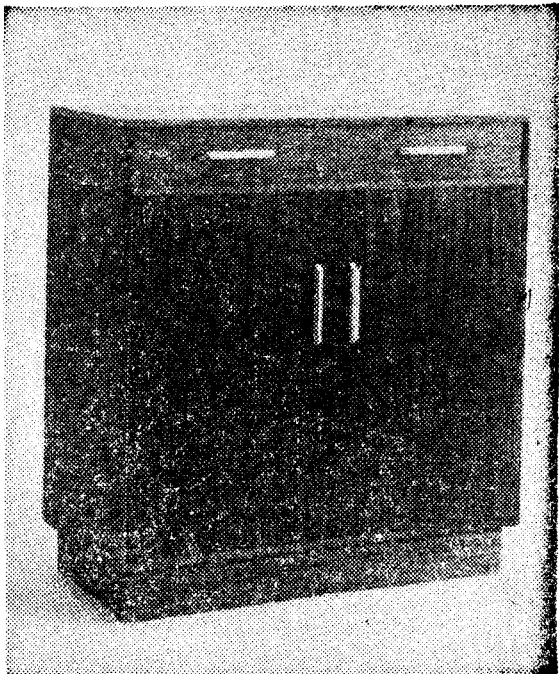
LESNA INDUSTRIJA

»JAVOR« PIVKA

NUDI:

- VEZANE IN PANEL PLOŠČE, FURNIRJE,
- GRADBENE PLOŠČE IN KOSOVNO
- POHIŠTVO:
- STOLE, MIZE, OMARICE ZA ČEVLJE,
- KAVČE, FOTELJE, DNEVNE SOBE
- IN JEDILNICE

PO UGODNIH CENAH
ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

MIRO PAVLEN

SOŠOLCI

Tedaj se je linica sunkovito zaprla, skoraj obenem pa so se odprla tudi vrata. Pred Savom je stal slok, bledikast mladenič v črni obleki, z belim poškrbljenim ovratnikom, s črno obrobljenimi očali in na krtačko ostrženimi lasmi. Pravi, tipični kaplan, kakršnih je na stotine po vseh slovenskih župniščih, je pomislil Savo. Ko ga je drugič pogledal, je spoznal, da sta se že nekje videla. Samo kdaj in kje?

»Savo, si res ti?« je rekel kaplan in razširil roke. »Stopi no noter, mar me veš ne poznaš? Seve, jaz sem odšel v semenišče, ti pa na univerzo, pet let bo tega...«

Kaplan se je na glas veselil srečanja. Savo ga je znova pogledal in se ga takoj spomnil. Osem let sta skupaj hodila v gimnazijo, potem so se njune poti ločile.

Spominjal se je drobnega fantiča, ki je zmeraj nosil prekratke hlače in na krtačko ostržene lase. Kolikokrat je temu fantu odstopil svojo malico, mu dal srajco. Vedel je, da izhaja iz številne, revne kmečke družine in da so ga poslali v mestne šole zato, da bi postal duhovnik. Vsa leta ga je poskušal odvrniti od tega. Fant mu je včasih obljubil, da pojde na univerzo, potem pa se je spet pokesal. V strankarske razprte, ki so se začele pojavljati med dijaki v višjih razredih gimnazije, pa se ni nikoli vmešaval.

Ko so maturirali, je spet zadržno obljubil, da pojde študirat na pravno fakulteto. Ni bil pobožen, nekajkrat je rekel tudi kako pikro na račun duhovščine.

Po počitnicah pa je Savo zvedel, da je kljub temu odšel v semenišče. Savo je bil užaljen sprito njegove verolomnosti. Semenšniki so živeli svoje življenje in so le redko prihajali v stik z zunanjim svetom. Nekajkrat je slišal, da bi se Stanislav rad z njim srečal in mu nekaj pojasnil. Vedno je Savo pomislil: Opravičeval se mi bo kot se vsi taki. Da ni mogel zaradi matere, da doma niso imeli denarja za njegov študij in da je zato moral privoliti v duhovniški stan...

Zdaj je Sava kar potegnil v vežo in zaprl vrata za njim.

»Si vedel, da sem tukaj?« ga je vprašal.

»Ne, slučajno sem zašel sem. Mislim sem prosiť župnika, če bi sprejel naš štab pod streho, pa sem naletel nate. Menda se me nisi ustrašil, saj veš, kako je zdaj med nami,« mu je odgovoril Savo.

»Dovolil bo, dovolil. Sam ga bom prosil in mu povedal, kdo si. Koga drugega ne bi sprejeli, saj menda sam veš, da so pri vas vsakovrstni ljudje. Nekateri nas vse duhovnike mečejo v en koš... No, saj sam veš, v kakšni kaši smo se znašli mi vsi skupaj, kaj bi ti pravil! Med dvema ognjema, če narediš tako ali tako, vedno enim ni prav. Zato je najbolje, če se o politiki sploh ne pogovarjava...«

Peljal ga je nekam v prvo nadstropje, potrkal na neka vrata in vstopil, Sava pa pustil pred vrati. Slišal je, kako prigravljajo župnika, naj odstopi vsaj eno sobo, saj je župnišče prazno. V pritličju, zraven vrat, da ne bodo partizani ponoči motili obeh duhovnikov in kuharice. Kmalu se je vrnil.

»Zadeva je urejena. Dobili boste celo dvorano. Spodaj. Čisto sami boste, tako vam je menda najbolj prav. Notri so tudi tri ali štiri skrinje, lahko boste spali na njih, pa še kakšno slamnajo vam lahko dam. Za slamo se boste že nekako znašli, saj ste vojaki, ali ne?«

Skupaj sta pogledala sobo. Savo je takoj ugotovil, da takih prostorov za štab ni imel še nikoli.

»Zdaj jim grem povedat in se bomo takoj vselili,« je rekel Savo. Na tihem je upal, da se bo tako otresel kaplana. Ves čas, posebno pa med tem, ko je govoril z župnikom, je premišljeval o njem. Nepopolnosten hinavec je... Zakaj se je tako ustrašil, ko me je zagledal, potem pa je bil tako vesel. Tako kot človek,

Oktobra 1941 je padel tam nekje med Dobropoljami in Krko partizan Milan Lačen iz Kočevja. Bil je eden izmed prvih, ki so šli iz Kočevja k partizanom, zato bi rad nekaj povedal o njem. Posebno še, da bi tudi mladi kaj vedeli o tem človeku, ki je imel že pred vojno tako hudo življenje.

Posebno se spominjam dogodkov iz narodnostnih bojev v Kočevju. Milan je bil sin železničarja, ni bil edini otrok v družini, zato je bilo njegovim staršem še posebno težko. Njegov oče je prišel iz Kočevja po prvi svetovni vojni, ko

izdal. Ta človek še živi v Kočevju, zato ne bom imenoval njegovega imena, o akciji pa bom nekaj napisal kdaj drugič.

Milan pa je sam z nekaterimi mladinci izvedel drugo akcijo. Leta 1938 so premazali večino nemških napisov na trgovinah, gostilnah in drugih javnih mestih. Na železniški postaji so vzeli katran ali neko drugo tekočino, ki so z njo razkuževali stranišča, hodili od napisa do napisa in jih mazali z metlo, namočeno v to tekočino. Mnogo umazanje je steklo po stenah in oknih. Drugo jutro so bili Kočevjarji

nič dokazati. Milana pa so obtožili tudi za vso materialno škodo, ki ni bila majhna. Saj so premazali nad petdeset napisov...

Sodna razprava je bila pred okrožnim sodiščem v Novem mestu. Milan je bil brez službe, zato ni imel denarja za vožnjo tja in nazaj. Tudi oče mu ga ni mogel dati, saj je imel komaj 700 dinarjev plače na mesec, pa tako družino. Če se ne udeležijo razprave, bo še slabše, prišli bodo ponj orožniki in... Zato se je podal na pot peš, 45 km daleč. Na sodišču, kjer so bili zastopniki oškodovanih Kočevjarjev, so ga spet zasliševali. Včasih smo mislili, da pečasi misli, bil je sam, star komaj dobrih 18 let.

Bil je med prvimi iz Kočevja

so Italijani zasedli njegove domače kraje. Kmalu po prihodu v Kočevje ga srečamo med sodelavci delavskih organizacij. Za očetovim zgledom so šli tudi otroci.

Milan je imel še to smolo, da po končanem šolanju ni mogel dobiti rednega dela. Takrat je bilo to veliko huje kot danes, ko se da dobiti kakšna podpora ali prilagoditve. Milan pa kljub temu ni obupal. Sodeloval je pri »Sokolu«. Tudi ta je imel voditelje, ki so se slepili, da bodo vsa družbena nasprotja rešili na miren način, brez sile in zamere pri nasprotniku. V mladini pa je vse vrelo, posebno še, ko se je vedno bolj približevala vojna. Mladi so posebno težko gledali petokolonase, nacistične turiste in domače Nemce, ki so se od leta 1937 dalje zbirali kar javno.

Nekajkrat so mladinci organizirali proti nacistom kako akcijo, nekoč so napravili tudi načrt, kako bi prestrašili zagrizence na stanovanjih. To akcijo je kot predstavnik KP podpiral tudi Šeško. Toda akcija ni uspela, ker jo je nekoč

sila besni, iz banske uprave so brž prihiteli v Kočevje uradniki, da bi jih potolažili. Tudi orožništvo je iskalo krivce.

Komaj sem zjutraj prišel na delo in sedel, že je bil tudi pri meni žandar. Vajen sem bil že tega, da so nas prišli iskat v službo, toda tisto jutro tega nisem pričakoval. Udeležil sem se drugih akcij proti nemčurjem, te pa ne. Tis... noč sem bil pri dekletu, zjutraj pa nisem zapazil razburjenja med Kočevjarji in premazanih napisov. Zato nisem nič vedel. Orožniki me je gnal skozi mesto. Zaslišali so me in dokazal sem jim, da me pri tej akciji ni bilo zraven. Zaslišali so še nekaj prič in lahko sem šel domov.

Policař Bavarčar pa je imel več sreče. Spomnil se je, da se mu je zdelo, kot bi se Milan Ličan skril v ulico pri Kočevjarju, peku Hrizu. Oblastniki so to prijavo temeljito upoštevali. Drugim niso mogli

domnevali smu, da mu bo trda predla. Toda sodniki so razsodili, da je dejanje premalo dokazano in ga oprostili.

Ostali je v Novem mestu lačen in brez denarja. Kaj mu je preostalo drugega, kot da je vzel pot pod noge in se odpravil spet peš nazaj v Kočevje.

Ko se je prespal in se spet pojavil na cesti, smo ga spraševali, kako je bilo. Pripovedoval mi je, kako so nazadnje sodniki med seboj nekaj govorili, oni pa jim je rekel, da bi bilo dobro, če bi oni odpravili nemške napise, ne pa da jih mora mladina opozarjati nanje.

Razumljivo je, da tak, kot je bil Milan Ličan, zaveden in napreden, ni mogel strpeti novega zla, ki so ga prinesli okupatorji leta 1941. Med prvimi iz Kočevja je odšel med partizane, kjer je tudi eden izmed prvih daroval življenje za svoje ideale. M. C.

Invalidsko srečanje v Poljanski dolini

V nedeljo, dne 16. oktobra so se v vasi Poljane zbrali osebni in družinski vojni invalidi Poljanske doline in Škofje Loke. Srečanje je organizirala komisija za invalidska vprašanja pri ZZZB NOV občine Škofja Loka v počastitev 25. obletnice NOV in ljudske revolucije. V lepo urejeni kino dvorani se je ob tej priložnosti zbralo preko 150 vojnih invalidskih upravičencev. Poleg ustreznega programa, v katerem sta sodelovala mladi-

na osnovne šole in moški pevski zbor Poljane, sta invalidom govorila tudi prvoborec Anton Pernetelj-Igor in nekdanji komandant Vojkove in Prešernove brigade Ferdo Tolar-Mirko.

Prvi je v svojem govoru obudil spomine na revolucionarnost prebivalcev Poljanske doline in Škofje Loke v narodnoosvobodilni vojni, govoril pa je tudi o gospodarski reformi in nalogah ob izvajanju sklepov četrtega in petega plenuma ZKJ.

Drugi pa je govoril o velikem doprinosu invalidov v NOV in vsestranski skrbi za vojaške vojne invalide v povojnem obdobju, dotaknil pa se je tudi nalog invalidov in njihove aktivnosti pri bodočih volitvah občinskih, republiških in zveznih organov. Ob koncu programa se je za udeležbo zahvalila predsednica komisije VII. tov. Francka Bozovičar in jim zaželela prijetno razpoloženje. T. F.

TOVARNA TEHTNÍC – Železniki

- IZDELUJE LABORATORIJSKO OPREMO
- PRECIZNE ANALITSKE POLAVTOMATSKE TEHTNICE
- LABORATORIJSKE CENTRIFUGE
- LABORATORIJSKE MEŠALČE

KVALITETNA TAKOJŠNJA DOBAVA.

TROJICA V ZAGATI

Maja 1944 se je v okolici Gorice pojavila skupina četnikov. Posamezne patrulje so prihajale v Kromberk, Loke in Ajševico ter polzvedovale za partizani in terenci.

Tovariš Tone Širok iz Kromberka, na Goriškem dobro znani aktivist iz leta 1941, je tedaj vodil tudi terenski obveščevalni center. Od 11. brigade VDV je dobil nalogo, da ugotovi, kje se omenjena četniška skupina pravzaprav zadržuje, koliko moč šteje, kako so oboroženi in kaj nameravajo. Če bi dobili potrebne podatke, bi jih vedevejci napadli. Širok je tedaj vedel le to, da četniki prihajajo iz Panovca, kakor se imenuje gozd, ki leži vzhodno od Gorice in sega vse do Ajševice. Da bi izvedel kaj več o četnikih, ki so se zadrževali tam, je Širok med drugim sklenil,

da pošlje na oprez tri obveščevalce, in sicer Petra Gorjana, Jožeta Makuca in Antona Erjavca. Nekega dne pod večer je omenjena trojica odšla na delo. Prvo, kar naj bi doznali, je bilo to, iz katere smeri prihajajo četniki v omenjene kraje. Da bi to doznali, so se nameravali postaviti vsak na svojo točko na vzpetinah, ki stoje nasproti Panovcu.

Ko je Makuc prišel do cerkve v Kromberku, se je iznenada znašel pred manjšo skurpino četnikov. Ti so ga brž prišli in ga začeli spraševati, kdo je, kam je namenjen in tako dalje. Povedal je nekaj o sebi, o kakih partizanih in terencih pa da nič ne ve, je trdil. Toda četniki se niso zadovoljili z njegovimi izjavami. Privezali so ga k bližnjemu drevesu in oficir, ki je vodil

to skupnino, je hotel od Makuca zvedeti, ali ima kako zvezo s partizani, kdo na terenu dela zanje in podobno. Ker je vztrajno trdil, da osebno nima nikakršne zveze s partizani in da ne pozna nobenega terenca, ga je oficir udaril po obrazu. To pa Makuca ni oplašilo. Pogumno je začel ugovarjati, češ da je popolnoma nedolžen in da ga zato nihče nima pravice tepsti in zmerjati.

Makuc je upal, da ga bo oficir po vsem tem izpustil, toda bradač je imel z njim drugačen namen. Pustil ga je privezanega ob drevo in začel s svojimi četniki nekaj stikati okrog cerkve in bližnjih hiš. Ta čas se je Makuc na vse načine trudil, da bi zrahljal vezi in izvlekel roke iz njih. In to se mu je naposled tudi (Nadalj. na 10. strani)

Okrogle in oglate

»Kadar imam prav, sem vedno previden,« pravi v »Nepočesanih mislih« poljski satirik S. J. Lec.

Slaščice in sadje rajši ko dogme... Mongolska časniška agencija Montsang objavlja v pekinškem poročilu o kitajski »kulturni revoluciji« tudi tole: »Med pekinškimi rdečimi gardisti in gardisti, ki prihajajo v Peking s podeželja, prihaja do trenja. V letakih, ki jih razširjajo pekinški gardisti, je rečeno: »Namesto da bi kupovali spise in portrete Mao Ce Tunga, obiskujejo podeželski gardisti trgovine in si polnijo žepce s slaščicami in sadjem. Nekateri se ukvarjajo tudi s prekupečevanjem.«

Znani avstrijski slikar Kokoschka je napravil portret bivšega zahodnonemškega kanclerja Adenauerja. Na sprejemu ob prevzemu portreta je Adenauer rekel novinarjem: »Kokoschka je zelo pameten človek. Če bi živel v Nemčiji, bi se gotovo učil v Krščanskodemokratsko stranko.« Ko je neki novinar vprašal Adenauerja, zakaj Kokoschka ne živi v Nemčiji, je bilviš kancler dejal: »Saj sem vam vendar povedal, da je Kokoschka pameten človek!«

V slogu ameriških bank... Neka newyorška banka uporablja v poslednjem času tole reklamno geslo: »Ne jemljite zaradi denarja žene, ki je ne ljubite! Vzemite raje pri nas posojilo, ceneje bo!«

Hvaležni starši... V neki zahodnonemški televizijski oddaji je igralec in konferansje Walter Slezak — rahlo posmehujoč se samemu sebi — prebral pismo, ki mu ga je poslal nepodpisan gledalec. Med drugim je prebral tudi tole: »Najin petnajstletni sin je hotel po vsej sili postati igralec, odkar pa je videl vas na TV ekranu, se je odpovedal temu bedastemu namenu. Zato vam bova do konca življenja hvaležna.«

Vlada lahko laže... Pomočnik ameriškega ministra za obrambo Arthur Silvester, ki se je mudil

v Saigonu, je tamkaj v neki diskusiji o vietnamski vojni rekel novinarjem, da »vlada lahko laže, če je to potrebno...« Hkrati je zagrozil novinarjem, poročevalcem v Vietnamu, da se bo porazgovoril z njihovimi uredniki in direktorji, če ne bodo novinarji sami doumeli, da se morajo vesti tako, »kakor zahtevamo«. Bil je grob ter se je za večne čase zameril nevarnim novinarjem, ko jih je nahučil: »Slišite, če menite, da mora kak vodilni državljani govoriti resnico, tedaj ste bedaki! Ste slišali? Bedaki ste! Ko so potem vsepovsod padli po njem, se je poskušal braniti z izgovorom, da ga novinarji »niso razumeli«. Nič čudnega, če so bedaki...«

Na Norveškem utegne vžgati... Ko je edini policaj manjšega norveškega naselja Meidie šel na letni dopust, je občinska uprava na vratih občinske hiše izobesila takšno objavo: »Prebivalce najlepše prosimo, da v naslednjih dveh tednih, t. j. dotlej, dokler se bo naš edini policaj mudil na letnem dopustu, ne kršijo zakonov in predpisov...«

Pekinski »rdeči gardisti«, ki zahtevajo, da mora vsak Kitajec nositi v žepu knjigo, v kateri so napisane Mao Ce Tungove misli, da mora uporabiti vsak prosti trenutek, da se teh misli nauči na pamet, so v Pekingu razobesili velik plakat, s katerim obsojajo neko filmsko podjetje, češ da je objavilo »160 fotografij velikega voditelja Mao Ce Tunga: desna roka velikega učenika je močnejša kot leva, obraz mu je bled, oči pa se ne bleščijo... Na nekem drugem plakatu zahtevajo ti »kulturni revolucionarji«, da morajo negativni vloge v gledaliških delih igrati samo igralci, ki so znani kot buržoazni, tevdalni, desničarski ostanki in kot revizionisti. Če ni dovolj takih igralcev, jih »rdeči gardisti« brzkone hitro proizvedejo.

ki mu je odleglo, ki je pričakoval kaj hudega, pa je spoznal, da se je izognil nevarnosti. Pa ta nenavadna ustrežljivost v župnišču sredi take vasi? Kdo ve, kaj ima za bregom in kdo je? Menda ga škof ni kar tako poslal semkaj namesto kaplana, ki je moral bežati, ker je delal preveč javno z belimi roki v roki? In končno, kaj bi si mislili o njem njegovi tovariši, če bi videli, da si je preveč dober s kaplano, o katerem ne vedo, ali je prijatelj ali sovražnik?

Kaplan... Srečala sta se z očmi. Njegove so se smejale, samo za trenutek je čeznje šinila iskrica hudomušnosti. Rekel je:

»Kar pojdi in jih pripelji semkaj. Potem pa se oglasi pri meni zgoraj. Na vratih piše, kje je moja soba. Če ti je nerodno priti samemu, pripelji tudi komandanta. Ne poznam ga in ne vem, kdo je in kakšen človek je, toda če sta skupaj in če se ne sovražita, mora biti vsekakor poštenjak...«

Spet se je zasmel tak pristrčno, da se je smeh polastil tudi Sava.

»Vina, mesa, kruha in jajc mi tukaj ne manjka. Saj si lahko misliš, kakšni so tu ljudje. Raje sami stradajo, kot bi pustili stradati nas duhovnike. Če nekaj malega dam tudi vam, prvič ne bo nihče vedel, drugi si želijo družbe, tretji sem ti še vedno za marsikaj hvaležen. Vem, da pri vas ne živite v izobilju, posebno tukaj ne...«

Čakam te! Ni mu mogel odreči. Štabni kurirji so že čakali pred župniščem. Nekaj ukazov, začeli so vlačiti stole in mize, raztovarjati opremo. Pred vrati je že stal stražar. Prišel je še komandant, ki je medtem nadziral postavitev straž.

(NADALJEVANJE)

• **Prebivalstvo** v ZDA, 1. januarja 1966. leta so imeli ZDA 196.418.000 prebivalcev.

• Na svetu je približno 350 milijonov poljedeljskih družin. 70 odstotkov teh družin ima za obdelovanje zemlje samo po eno preprosto orodje.

• Na početku tega stoletja je živelo 40 odstotkov celotnega prebivalstva ZDA na farmah. Tedaj je bilo v tej deželi 76.000.000 prebivalcev. Konec avgusta 1965. leta, ko je bilo v ZDA 195.000.000 prebivalcev, pa je živelo na farmah samo še 8 odstotkov prebivalcev.

• V Izraelu je okrog 25 podjetij za pridelovanje in predelovanje južnega sadja. Letna vrednost izvoženega sadja znaša okrog 20.000.000 dolarjev. Površina, na kateri gojijo južno sadje, zavzema več kot 40.000 hektarov, letni pridelek sadja pa presega 800.000 ton.

• Plače črncev v rasistični Smithovi državi Rodeziji znašajo — po podatkih, objavljenih v parlamentu te dežele — 90 odstotkov manj kot plače belcev ali azijskih priseljencev. Letni dohodek rodezijskega črnca je znašal leta 1965 povprečno 128 funtov.

• 1965. leta so znašali dohodki od turizma na vsem svetu 12 milijard dolarjev. Ta vsota znaša 6 odstotkov dohodkov celotnega svetovnega izvoza. 1965. leta je bilo 115.000.000 turistov.

• Vrednost zlata, ki ga je v 1965. letu izvozila ZSSR, znaša, po cenitvi mednarodnega denarnega sklada, približno 350.000.000 dolarjev.

• Doslej odkrite rezerve urana in torija na svetu znašajo, po cenitvah izvedencev, približno milijon ton. Ta količina lahko krije več stoletij potrebe po električni energiji za vse človeštvo.

• 1965. leta je znašala tonaža trgovskega ladjstva na vsem svetu 160 milijonov BRT ali 36 odstotkov več kot 1958. leta.

• »Jeklo« iz tekstila. Sodobni »alkimisti«, ki delajo v sovjetskem inštitutu za kemično raziskovanje, so izdelali iz odpadkov volnene in bombažne preje material, ki je nenavadno trd in odporen — lorinit. To tvarino proizvajajo pod visokim pritiskom, po svojih lastnostih pa je enaka jeklu. Lorinit uporabljajo v avtomobilski industriji, pri izdelovanju pohištva in še pri številnih drugih proizvodih.

• Tehnica, ki računa. Nedavno so v Zahodni Nemčiji izdelali tehnično, kombinirano z računskim strojem. Ta tehnika ne kaže samo teže, marveč tudi ceno stehatnega blaga. Ustrezne številke bereta lahko tako prodajalec kakor tudi kupec. Tako se pospeši postopek prodajanja. Prodajalcu pač ni treba računati, poleg tega pa je cena zanesljivo natančno izračunana. Hkrati je onemogočena sleparija.

• Pridelek žita je v več kot sto deželah prepeljal, da bi zadovoljili potrebe prebivalstva, zaradi česar se nevarnost lakote v številnih državah prav nič ne zmanjšuje.

• Večina evropskih dežel ob Severnem morju sodeluje pri skupnem navrtovanju morskega dna, da bi našle nafto in zemeljski plin. Pri teh uspešnih operacijah uporabljajo velikanse plovec, ki prevajajo vrtnice. Vsaka taka garnitura stane približno 2.000.000 funtov (1 funt — 3500 stalin din). V teh operacijah sodelujejo tudi helikopteri, opremljeni z napravami, ki so občutljive za odkrivanje naftnih zaloz.

Odgovori na »Znanje in spomin«:

1. Anatolij Arkadijevič Blagoravov
2. Koča Popović
3. Peko Dapčević
4. V Trstu

Znanje in spomin • Znanje in spomin • Znanje in spomin

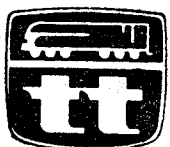
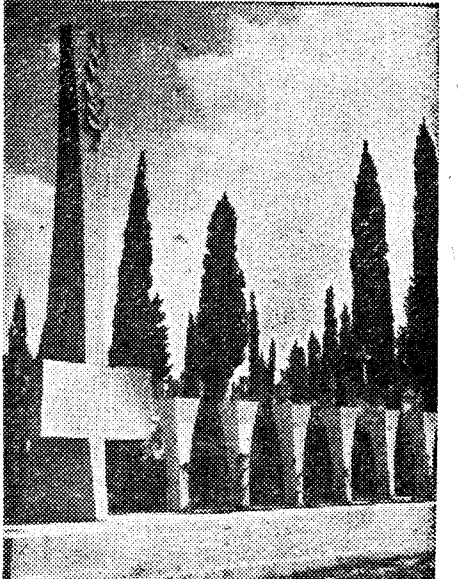
Bitka za veselje je vedno ostrejša. V njej sta glavna nasprotnika ZDA in SZ. Nedvomno ima SZ nekatere prednosti. V zadnjem času se mnogo govori o novem sovjetskem vesmirskem podvigu. Zdi se, da bo SZ znova presenetila svet, da pripravi nekaj pomembnega. Od zadnjega sovjetskega vesmirskega poleta je preteklo že precej časa. Medtem so ZDA opravile nekaj uspešnih poletov. — Kdo je »oče« sovjetske kozmonavti?

Rojen je bil v Beogradu, kjer je končal gimnazijo. Nato je študiral na Sorboni. Vrnil se je v domovino in se ukvarjal s pisanjem. Leta 1933 so ga sprejeli v KP. Od 1937 do 1939 se je bojeval v Španiji v topniških enotah. V NOV je bil od samega začetka. Ob ustanovitvi 1. proletarske brigade je postal njen komandant. Kasneje je postal komandant 1. proletarske divizije in nato 1. proletarskega korpusa. Pred kratkim je postal podpredsednik SFRJ. — Kdo je to?

Doma je iz Črne gore, hodil je v gimnazijo na Cetinju. Nato se je vpisal na pravno fakulteto v Beogradu. Dvajsetleten je postal član KP. Udeležil se je španske državljanske vojne in kmalu postal kapetan. V NOB je bil od 1941. bil je član glavnega štaba NOV Črne gore, nato komandant 4. proletarske brigade, 2. proletarske divizije in 2. udarnega korpusa. Nekaj časa je bil poveljnik 1. proletarskega korpusa in I. armade, po vojni pa IV. armade. — Kdo je ta tovariš?

Ob koncu vojne je IV. armada, v katero sta bila vključena tudi 7. in 9. korpus, napadla in po hudih bojih osvobodila veliko mesto. V teh bojih je padlo mnogo naših borcev, ki so jih po večini pokopali po krajevnih pokopališčih v okolici, pozneje pa prenesli na vojaško pokopališče. Na obletnico zmage nad fašizmom, dne 8. maja 1955, so jim odkrili lep spomenik, ki priča o skrbi domovine za svoje padle. — Kje stoji ta spomenik?

TURISTIČNO TRANSPORTNI BIRO JZ LJUBLJANA, TITOVA 32

VABI ORGANIZACIJE ZVEZE BORCEV IN POSAMEZNIKE NA

dvodnevne izlete v nacistično taborišče »Dachau« z ogledom Münchna CENA SAMO 23.500 STARIH DINARJEV.

ZA DAN REPUBLIKE V KRANJU

POSEBNE PRIZNAVALNINE

V občini Kranj bodo za letošnji dan republike podelili posebne enkratne priznavalnine vsem vojaškim in vojni in invalidom I. in II. stopnje, in sicer po 30 in 20 tisoč starih dinarjev. Prav tako bodo podelili enkratne priznavalnine v višini 20 tisoč starih dinarjev vsem

staršem, ki so v osvobodilnem boju izgubili več kot enega svojca oziroma otroka edince. Ta priznavalnina bo dodeljena tistim, ki rednih priznavalnin ne prejema, tistim pa, ki jo dobivajo, bo redna mesečna vsota všteta v določenih 20 tisoč starih dinarjev. Tako bo vsak,

ki pride po teh merilih v poštev, prejel za ta praznik 20.000 S-dinarjev.

To je sklenil na zadnji seji Svet za zadeve udeležencev NOV in vojaških vojni invalidov pri skupščini občine Kranj. Ob tem so tudi mnogo razpravljali o stanovanjskih in zdravstvenih razmerah borcev in o možnostih za razvijanje raznih oblik rekreacije. Kranjska občina ja v zadnjih letih precej prispevala za pomoč tem prizadetim; tako se je od 1963. leta do letos dvignilo število rednih priznavalnin od 78 na 200, število enkratnih priznavalnin od 8 na 98, a vsota, določena za te namene, od okroglo 50.000 na 426.000 S-dinarjev v letošnjem letu še po znižanju občinskega proračuna.

K. M.

»TV 15« izhaja vsak teden — Izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana, Beethovnova 10 — Tisk in tiskar: CZP Ljudska pravica, Ljubljana, Kopitarjeva 2 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev — Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N. par — Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, prtlj., p. predal 598-XI. ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-28 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo.

ZBOROVANJE ČLANOV »TEHNIK« S ŠTAJERSKEGA

Zbrali so se 15. in 16. oktobra. Mnogih ni bilo več, pobrala jih je vojna vihra. Zakaj težavne so bile razmere na Štajerskem, hud je bil pritisk okupatorja, tisk pa je moral snovati in širiti OF in pozneje tudi avstrijsko OF.

Prvi večer, v soboto so se srečali v Ljubnem v prostorih gostilne »Savinjske Alpe«. Večina starih znancev si je stisnila roke, drugi pa so se dolgo gledali, saj je preteklo že mnogo let, odkar so se zadnjič videli.

V nedeljo so nadaljevali v Logarski dolini v Lovskem domu. Tam se jih je zbralo več kot prejšnji večer, pa tudi nekateri drugi so prišli. Po pozdravnem govoru so sedli za mize in se začeli pogovarjati, z-

naj pa je kuhar vrtil na ražnju lep zalogaj. V družini ni manjkalo znanega Mihe z Dobrovelj, harmoniko pa je raztegoval znani Klančnik.

Dva člana nekdanje »tehniške« sta se pripeljala v Logarsko dolino z avtomobilom. Na njih sta imela propustnici, ki sta jih dobila še med vojno. Na njih je pisalo, da lahko hodita ponoči in podnevi po vseh krajih in da lahko koristita vsa prometna sredstva, tudi motorna. Takrat teh ni bilo in sta lahko ugodnost s propustnico izkoristila šele zdaj.

Udeleženci posveta so sklenili, da bodo zbrali gradivo o delu »tehnik« na Štajerskem in da bodo izdali o njih posebno knjigo.

Iztok

Člani partizanskih »tehnik«

(Nadaljevanje z 9. strani)

posrečilo. Ko je imel roke proste, se je pognal v beg proti Lokam. To so četniki opazili šele potem, ko je bil že precej daleč od njih. Tedaj se je nekaj četnikov zapodilo za njim. Vpili so, naj se ustavi, in streljali za njim. Nazadnje se je Makuc neopazno potajil v gosto grmovje in čakal, kaj bo. Četniki so pritekli do tistega grmovja in nekaj časa stikali po njem. Ker pa je bil že gost mrak, niso odkrili Makuca in so se nazadnje vrnili k svojim.

Ko je Makuc ugotovil, da je izven nevarnosti, je nadaljeval pot proti Lijaku in se, odondod po ovinku vrnil domov.

Med tem časom pa sta blizu kromberške šole prišla istim četnikom v roke tudi Gorjan in Erjavc. Odpeljali so ju k cerkvi in začeli zasliševati. Tudi ta dva sta trdila, da ničesar ne vesta o partizanih in terencih.

Vtem sta med četniki ugledala Mitjo Bitežnika, sina odvetnika Bitežnika iz Solana, enega izmed belogardističnih prvakov na Goriškem. Ko ju je Bitežnik spoznal, je vzkliknil:

»Aha, še dva bandita smo ujeli!«

Nato ju je začel tudi sam zasliševati. Spraševal ju je, kam sta bila namenjena in še

to in ono. Na vsa vprašanja sta odgovarjala tako, da bi odvrnila od sebe vsak sum. Toda Bitežnik jima ni ničesar verjel in ju je oklofotal, ju ozmerjal in jima grozil zdaj z zaporom, zdaj s kroglo. Ker kljub vsemu nista ničesar izdala, so ju naposled odpeljali s seboj v Panovec.

Cez čas so dospeli na kraj, kjer je bil njihov bivak. Tako

četniki ju namreč sploh niso preiskali in tako sta obdržala vsak svojo denarnico. Vse pogostejše so se jima misli vračale k propustnicama. Kako se ju iznebiti, ko pa je stražar ves čas stal komaj dva koraka od njiju in ju opazoval ob vsakem gibu roke ali noge. Kljub temu sta nekako našla priložnost, da sta izvlekla iz žepa vsak svojo denarnico in

no sta oficirja le nekako prepričala; zlasti potem, ko je Gorjan rekel, da sta pripravljena delati za četnike, da bi dokazala, da nimata nič skupnega s partizani.

Zgovorni Gorjan je prepričal oficirja, po rodu Srba, da mislita popolnoma resno. To je oficirja omečilo. Ujetnikoma je dal vodo, za katero sta ga prosila, nato pa jima je dal

pri sebi. Toda oficir še vedno ni kazal prave volje, da bi ju izpustil. Tedaj sta začela spet misliti na beg. Nekaj časa sta iskala ugodno priložnost in jo naposled našli. Nekje sta se neopazno izmuznili četnikom in jo urnih nog ubrala nazaj proti Panovcu.

Ko sta bila nekje sredi gozda in sta se že počutila povsem varna, sta se iznenada znašla pred neko drugo skupino četnikov. Zdaj sta bila več kot prepričana, da se ne bosta več izmazala iz zagate. Pa sta se! Četniki so ju vprašali, odkod prihajata, kam sta namenjena, kdo sta in podobno. Na vsa vprašanja sta odgovarjala tako, da je bilo njima v dobro. Med drugim sta poudarila, da sta od njihovih tovarišev dobila nalogo, da razširita četniške propagandne letake po vaseh v okolici Gorice. Ko sta pokazala tiste letake, ki jih na njuno srečo nista prej odvrkla, so jima četniki verjeli vse, kar sta povedala, in ju pustili dalje.

Ko sta dospela v Kromberk, sta tiste letake uničila. Svojem znancom pa sta pripovedovala, kaj vse sta doživela: znanci pa so jima povedali, da se je že raznesel glas, da so ju četniki ubili.

Tako so se vsi trije obveščevalci srečno izvlekli iz položaja, ki ni obetal nič dobrega.

Alojz Ravbar

TROJICA V ZAGATI

se propustnic znebila tako, da sta ju požrla.

Tedaj jima je za spoznanje odleglo. Če ju bodo zjutraj preiskali, ne bodo našli nič takega, kar bi ju utegnulo spraviti v še večjo zadrego.

Okrog 7. ure zjutraj ju je začel zasliševati neki oficir, ki je bil komandant tiste skupine. Ujetnika je na dolgo in široko spraševal o partizanih, terencih in o drugem, kar se je nanašalo na osvobodilno gibanje na tem področju. Vse skozi sta zatrdjevala, da nimata pojma o tem, kar ju sprašuje, ker nimata nobenega opravka s partizani in terenci. Konč-

še sira in kruha. Zatem jima je naročil, kaj naj storita v korist četnikov, ko se vrneta domov. Gorjan in Erjavc sta obljubila, da bosta storila vse, kar jima je naročil, samo da bi se izvlekla iz godlje. Na koncu jima je oficir izročil več četniških propagandnih letakov, ki naj bi jih raznesla po okoliških vaseh.

Kmalu nato so četniki odšli proti Ajševici; s seboj so vlekli tudi Gorjana in Erjavca. Ko so prišli v Ajševico, sta rekla tistemu oficirju, naj jima dovoli, da odideta sama na teren, kjer bosta razdelila ljudem letake, ki sta jih imela